

Määräykset ja ohjeet 1/2022

Luonnos/Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen

Dnro

FIVA 23/01.00/2021

Antopäivä

[1.9.2022]

Voimaantulopäivä

[1.10.2022]

Lisätietoja

Digitalisaatio ja analyysi/Rahanpesun estäminen

FINANSSIVALVONTA

puh. 09 183 51

etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi

finanssivalvonta.fi

Määräysten ja ohjeiden oikeudellinen luonne

Määräykset

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa "Määräys"-otsikon alla esitetään Finanssivalvonnan antamat määräykset. Määräykset ovat velvoittavia oikeussääntöjä, joita on noudatettava.

Finanssivalvonta antaa määräyksiä ainoastaan määräyksenantoon valtuuttavan lain säännöksen nojalla ja sen asettamissa rajoissa.

Ohjeet

Finanssivalvonnan määräys- ja ohjekokoelmassa "Ohje"-otsikon alla esitetään Finanssivalvonnan tulkintoja lainsäädännön tai muun velvoittavan sääntelyn sisällöstä.

"Ohje"-otsikon alla on lisäksi suosituksia ja muita toimintaohjeita, jotka eivät ole velvoittavia. Ohjeissa on myös kansainvälisten ohjeiden ja suositusten noudattamista koskevat Finanssivalvonnan suositukset.

Ohjeen kirjoitustavasta ilmenee, milloin kyseessä on tulkinta ja milloin suositus tai muu toimintaohje. Ohjeiden kirjoitustapaa sekä määräysten ja ohjeiden oikeudellista luonnetta on selvitetty tarkemmin Finanssivalvonnan verkkopalvelussa.

[Finanssivalvonta.fi > Sääntely > Määräysten ja ohjeiden oikeudellinen luonne](#)

Sisällysluettelo

1	Soveltamisala	7
	1.1 Soveltamisala	7
	1.2 Määritelmät	8
2	Säädöstausta ja kansainväliset suositukset	10
	2.1 Lainsäädäntö	10
	2.2 Euroopan unionin asetukset	11
	2.3 Euroopan unionin direktiivit	11
	2.4 Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet	11
	2.5 Kansainväliset suositukset	12
3	Tavoitteet	13
4	Riskiarvio	14
	4.1 Yleistä	14
	4.2 Riskiarvion tarkoitus ja sisältö	14
	4.3 Riskiarvion metodologia ja dokumentointi	15
	4.4 Riskiarvion lähteet ja niiden käyttö	16
5	Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen toimintojen järjestäminen	18
	5.1 Toimintaperiaatteet ja menettelytavat	18
	5.2 Organisaation järjestäminen	20
	5.2.1 Puolustuslinjat	20
	5.2.2 Johdon tehtävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi	20
	5.2.3 Vaatimustenmukaisuudesta vastaava henkilö	22
	5.2.4 Sisäinen tarkastus	23

		4 (77)
5.3	Työntekijöihin liittyvät toimintaperiaatteet ja menettelytavat	23
5.3.1	Työntekijöiden taustaselvitykset	23
5.3.2	Työntekijöiden koulutus ja osaaminen	24
5.3.3	Työntekijöiden suojelu	24
5.4	Rikkomusepäilyistä ilmoittaminen	25
5.5	Konsernin ja muun taloudellisen yhteenliittymän toimintaperiaatteet ja menettelytavat	26
6	Asiakkaan tunteminen	28
6.1	Yleistä	28
6.2	Asiakassuhteen riskiperusteinen arviointi	28
6.3	Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen	29
6.3.1	Asiakkaan tunnistamisen ja todentamisen määritelmät	29
6.3.2	Luonnollisen henkilön henkilöllisyyden todentaminen	31
6.3.3	Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentaminen	32
6.3.4	Luonnollisen henkilön edustaja	33
6.3.5	Etätunnistaminen	34
6.3.6	Henki- ja muuhun sijoitusvakuutukseen liittyvä erityinen tunnistamisvelvollisuus	36
6.4	Asiakkaan tuntemistiedot	38
6.4.1	Asiakasta koskevien tietojen hankkiminen	38
6.4.2	Rikostuomioita ja rikoksia koskevan tiedon käsittely	40
6.4.3	Tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen	41
6.4.4	Tuntemistietojen säilyttäminen ja päivittäminen	45
6.5	Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus	46
6.5.1	Yksinkertaistettu menettely asiakkaan tuntemiseksi	46

		5 (77)
6.6	Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus	48
6.6.1	Tehostettu menettely asiakkaan tuntemiseksi	48
6.6.2	Poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus	50
6.6.3	Euroopan talousalueen ulkopuoliseen korkean riskin valtioon liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus	52
6.7	Kirjeenvaihtajasuhteet	52
6.7.1	Luvun soveltamisala	52
6.7.2	Kirjeenvaihtajasuhteen määritelmä ja vastapuolen tunteminen	52
6.7.3	Kirjeenvaihtajasuhde ETA-alueelle sijoittautuneen vastapuolen kanssa	54
6.7.4	Kirjeenvaihtajasuhde ETA-alueen ulkopuolelle sijoittautuneen vastapuolen kanssa	55
6.7.5	Pöytälaatikkopankit	56
7	Asiakassuhteen jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus	57
7.1	Jatkuva seuranta	57
7.2	Selonottovelvollisuus	59
8	Asiakassuhteesta kieltäytyminen, palveluiden rajoittaminen ja asiakassuhteen lopettaminen	62
8.1	Yleistä	62
8.2	Pääperiaatteet asiakassuhteesta kieltäytymiselle, palveluiden rajoittamiselle ja asiakassuhteen lopettamiselle	62
8.3	Taloudellinen osallistavuuden näkökulma	64
8.4	Syyt tuntemistietojen puutteille	64
8.5	Asiakkaan vaikeudet todentaa henkilöllisyyttään uudelleen asiakassuhteen aikana	64
9	Ilmoitusvelvollisuus rahanpesun selvittelykeskukselle	67
9.1	Ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta	67

		6 (77)
9.2	Kynnysarvoilmoitus	68
9.3	Ilmoituksen muoto ja sisältö	69
9.4	Epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen ja tietoja koskeva salassapitovelvollisuus	69
10	Asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttäminen ilmoitusvelvollisen puolesta ja tehtävien ulkoistaminen	71
10.1	Ero kolmannen osapuolen hyödyntämisen ja ulkoistamisen välillä	71
10.2	Kolmannen osapuolen hyödyntäminen	71
10.3	Suuririskiseen kolmanteen maahan sijoittautuneen kolmannen osapuolen käyttö konsernissa tai muussa taloudellisessa yhteenliittymässä	73
10.4	Ulkoistaminen sopimussuhteen perusteella	75
11	Raportointi Finanssivalvonnalle	76
12	Kumotut määräykset ja ohjeet	77

1 Soveltamisala

1.1 Soveltamisala

Näitä määräyksiä ja ohjeita sovelletaan seuraaviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) (jäljempänä rahanpesulaki) 1 luvun 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin:

- luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitettut luottolaitokset ja kolmansien maiden luottolaitosten sivuliikkeet
- vakuutusyhtiölaissa (521/2008) tarkoitettut vakuutusyhtiöt ja erillisyhtiöt
- työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettut työeläkevakuutusyhtiöt
- ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetussa laissa (398/1995) tarkoitettut kolmansien maiden vakuutusyhtiöiden sivuliikkeet
- sijoitusrahastolaissa (213/2019) tarkoitettut rahastoyhtiöt sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saaneet säilytysyhteisöt
- sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitettut sijoituspalveluyritykset ja kolmansien maiden yritysten sivuliikkeet
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (348/2017) tarkoitettu arvopaperikeskus mukaan lukien sen perustama kirjausrahasto ja selvitysrahasto
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettut suomalaiset keskusvastapuolet
- maksulaitoslaissa (297/2010) tarkoitettut maksulaitokset
- sellaiset vaihtoehtorahastojen hoitajat, joille on myönnetty vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettu vaihtoehtorahastojen hoitajan toimilupa, sekä mainitun lain nojalla toimiluvan saaneet säilytysyhteisöt
- sellaiset yleisestä arvopaperistamista koskevasta kehyksestä ja erityisestä kehyksestä yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle arvopaperistamiselle sekä direktiivien 2009/65/EY, 2009/138/EY ja 2011/61/EU ja asetusten (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2402 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut yhteisöt, joille on myönnetty mainitun asetuksen 28 artiklassa tarkoitettu toimilupa
- omistusyhteisöt, joille on myönnetty omistusyhteisötoimintaa koskeva lupa luottolaitostoiminnasta annetun lain 2 a luvussa säädetyllä tavalla
- sellaiset rahoitusvälineiden markkinoista sekä asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 600/2014 2 artiklan 1 kohdan 34 alakohdassa tarkoitettut hyväksytyt julkistamisjärjestelyt ja 36 alakohdassa tarkoitettut hyväksytyt ilmoitusjärjestelmät, joille Finanssivalvonta on myöntänyt toimiluvan ja joiden valvonnasta se vastaa mainitun asetuksen 27 b artiklan 1 kohdan toisen alakohdan perusteella
- edellä todettuja valvottavia vastaavien ulkomaisten yhteisöjen sivuliikkeet
- edellä todettuja valvottavia vastaavat ulkomaiset yhteisöt, jos yhteisö tarjoaa Suomessa palveluita sivuliikettä perustamatta edustajan välityksellä

- luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvat rahoituslaitokset
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitetut tilinhoitajat ja tilinhoitajan oikeudet saaneiden ulkomaisten yhteisöjen Suomessa sijaitsevat toimipisteet
- maksulaitoslain 7, 7 a ja 7 b §:ssä tarkoitetut luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt sekä vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitetut rekisteröitymisvelvolliset vaihtoehtorahastojen hoitajat
- vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitetut vakuutusyhdistykset
- vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa (234/2018) tarkoitetut vakuutusedustajat, sivutoimiset vakuutusedustajat sekä ulkomaisten vakuutusedustajien ja sivutoimisten vakuutusedustajien Suomessa toimivat sivuliikkeet
- joukkorahoituslaissa (734/2016) tarkoitetut joukkorahoituksen välittäjät¹
- asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetussa laissa (852/2016) tarkoitetut suomalaiset luotonvälittäjät ja ulkomaisten luotonvälittäjien Suomessa toimivat sivuliikkeet
- virtuaalivaluutan tarjoajista annetussa laissa (572/2019) tarkoitetut virtuaalivaluutan tarjoajat.

1.2 Määritelmät

Näissä määräyksissä ja ohjeissa käytetään jäljempänä seuraavia määritelmiä:

Asiakkaalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle valvottava tarjoaa palveluita.

Asiakassuhteella tarkoitetaan sopimussuhdetta, jonka perusteella valvottava tarjoaa palveluita asiakkaalle ja

- jonka otaksutaan sopimussuhteen alkuhetkellä olevan pysyvä tai tulevan pysyväksi riippumatta sopimussuhteen kestosta, tai
- joka tulee pysyväksi yksittäisten liiketoimien tiheyden, säännöllisyyden tai keston taikka muiden ilmoitusvelvollisen riskiperusteisen arvioinnin perusteella merkityksellisten seikkojen perusteella.

Asiakkaan tuntemisella tarkoitetaan rahanpesulain 3 luvussa asiakkaan tuntemiseksi säädettyjä toimenpiteitä ja asiakkaan tunteminen pitää sisällään seuraavat tehtävät:

- asiakkaan tunnistaminen ja tämän henkilöllisyyden todentaminen (ml. asiakkaan edustajan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen ja edustus oikeuden varmistaminen),
- tietojen kerääminen asiakkaasta asiakkaan ja tämän toiminnan tuntemiseksi (ml. tosiasiallisten edunsaajien tuntemista koskevat velvoitteet), ja
- asiakassuhteen jatkuva seuranta, tuntemistietojen päivittäminen ja selonottovelvollisuus.

Valvottavalla tarkoitetaan niitä rahanpesulain ilmoitusvelvollisia, joita Finanssivalvonta valvoo rahanpesulain 7 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

¹ kts. HE 228/2021

Compliance -toiminnolla (jäljempänä myös vaatimustenmukaisuudesta vastaava toiminto) tarkoitetaan valvottavan organisaation osaa, jonka tehtävänä on valvoa lakisääteisten vaatimusten ja sisäisten ohjeiden noudattamista, arvioida säännösten noudattamisessa mahdollisesti esiintyneiden puutteiden estämiseksi ja korjaamiseksi tehtyjen toimenpiteiden riittävyyttä sekä antaa tukea ja neuvoja sääntelyn ja sisäisten ohjeiden noudattamisessa valvottavan johdolle ja muulle henkilöstölle. Se voi myös laatia toimintaperiaatteita ja prosesseja vaatimusten noudattamiseen liittyvien riskien (ns. *compliance-riskit*) hallitsemiseksi ja sääntelyn noudattamisen varmistamiseksi.

2 Säädöstausta ja kansainväliset suositukset

2.1 Lainsäädäntö

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat säädökset:

- rahanpesulaki (Huom! Hallituksen esityksessä 236/2021 ehdotetut uudet tai muutettavaksi esitetyt lainkohdat sekä niiden perustelut on selvyuden vuoksi merkitty **sinisellä**)
- laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (503/2008) (kumottu) (jäljempänä vanha rahanpesulaki)
- laki rahanpesun selvittelykeskuksesta (445/2017)
- laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä (571/2019)
- laki virtuaalivaluutan tarjoajista (572/2019)
- vakuutusyhtiölaki (521/2008, jäljempänä VYL)
- laki Finanssivalvonnasta (878/2008, jäljempänä Fival)
- laki luottolaitostoiminnasta (610/2014, jäljempänä LLL)
- sijoituspalvelulaki (747/2012, jäljempänä SipaL)
- sijoitusrahastolaki (213/2019, jäljempänä SRL)
- maksulaitoslaki (297/2010, jäljempänä MLL)
- laki vaihtoehtorahastojen hoitajista (162/2014, jäljempänä AIFML)
- joukkorahoituslaki (734/2016)
- laki asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä (852/2016)
- laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta (348/2017)
- laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009, jäljempänä tunnistuslaki)
- kuluttajansuojalaki (38/1978)
- luottotietolaki (527/2007)
- laki talletuspankkien yhteenliittymästä (599/2010)
- laki holhoustoimesta (442/1999)
- tietosuojalaki (1050/2018)
- Valtioneuvoston asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitetuista merkittävistä julkisista tehtävistä (610/2019)
- Valtioneuvoston asetus menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi ja riskitekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä (929/2021)

2.2 Euroopan unionin asetukset

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat suoraan sovellettavat Euroopan unionin asetukset:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/847, annettu 20 päivänä toukokuuta 2015, varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta (*maksajan tiedot asetus*)
- Komission delegoitu asetus (EU) 2019/758, annettu 31 päivänä tammikuuta 2019, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/849 täydentämisestä teknisillä sääntelystandardaardeilla vähimmäistoimista ja lisätoimenpiteistä, jotka luottolaitosten ja finanssilaitosten on toteutettava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin lieventämiseksi eräissä kolmansissa maissa.
- Komission delegoitu asetus (EU) 2016/1675, annettu 14 päivänä heinäkuuta 2016, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/849 täydentämisestä yksilöimällä suuririskiset kolmannet maat, joilla on strategisia puutteita.²

2.3 Euroopan unionin direktiivit

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat Euroopan unionin direktiivit:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/843 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta (jäljempänä viides rahanpesudirektiivi)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta (jäljempänä neljäs rahanpesudirektiivi)

2.4 Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet

Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin säännöksiin:

- Rahanpesulain 9 luvun 6 §
- MLL 39 §:n 4 momentti
- LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti
- Laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti
- SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti
- AIFML 12 luvun 10 §
- VYL 6 luvun 21 § 1 momentin 4 kohta
- SRL 26 luvun 15 § 4 momentti

² kts. kulloinkin voimassa oleva vahvistettu asetuksen liite suuririskistä kolmansista maista.

- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §
- laki talletuspankkien yhteenliittymästä 17 §:n 3 momentti

2.5 Kansainväliset suositukset

Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) antamat ohjeet ja suositukset:

- Ohjeet, jotka on annettu direktiivin (EU) 2015/849 17 artiklan ja 18 artiklan 4 kohdan nojalla asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta sekä tekijöistä, joita luotto- ja finanssilaitosten olisi tarkastettava arvioidessaan yksittäisiin liikesuhteisiin ja yksittäisiin liiketoimiin liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä (jäljempänä *EBA:n riskitekijöitä koskevat ohjeet*) ja joilla kumotaan ja korvataan ohjeet JC/2017/37 (annettu 1.3.2021) (EBA/GL/2021/02), jotka ovat saatavilla osoitteessa [Finanssivalvonta.fi](https://www.finanssivalvonta.fi)
- EBA:n ohje hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2021/05)³, jotka ovat saatavilla osoitteessa [Finanssivalvonta.fi](https://www.finanssivalvonta.fi)
- EBA:n ulkoistamista koskevat ohjeet (EBA/GL/2019/02), jotka ovat saatavilla osoitteessa [Finanssivalvonta.fi](https://www.finanssivalvonta.fi)

Muut näiden ohjeiden aihepiiriin liittyvät kansainväliset ohjeet ja suositukset:

- The European Commission's Supranational risk assessment of the money laundering and terrorist financing risks affecting the Union (jäljempänä *ylikansallinen riskiarvio*) (julkaistu 24.6.2019)
- Financial Action Task Force (jäljempänä *FATF*) Guidance on Digital ID (2020)
- International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation - the FATF Recommendations 2012 - amended June 2021

³ Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 14/2021

3 Tavoitteet

- (1) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on antaa Finanssivalvonnan valvottaville tulkintoja ja suosituksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn soveltamiseksi.
- (2) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on lisäksi antaa valvottaville velvoittavia määräyksiä rahanpesulaissa sekä edellä luvussa 2.4 lueteltujen määräyksenantovaltuuksien mukaisesti.
- (3) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on ohjeistaa valvottavia niiden toimenpiteissä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja siten torjua rahoitusjärjestelmän hyödyntämistä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen.
- (4) Näillä määräyksillä ja ohjeilla pyritään ohjeistamaan valvottavia riskiperusteisesti arvioiden oikeasuhtaisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntatoimien toteuttamiseksi niiltä osin kuin lainsäädännöstä ei ole saatavissa riittävää ohjeistusta. Lisäksi pyritään yhtenäistämään ja tehostamaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn soveltamista.
- (5) Tavoitteena on myös teknisesti uudistaa ja nykyaikaistaa Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet aihepiirin osalta.

4 Riskiarvio

4.1 Yleistä

- (1) Finanssivalvonta on antanut määräykset ja ohjeet 7/2021, joissa suositetaan EBA:n riskitekijöitä koskevien ohjeiden (EBA/GL/2021/02) noudattamista.

OHJE (kohta 2)

- (2) Finanssivalvonta suosittaa, että myös muut kuin määräyksien ja ohjeiden 7/2021 soveltamisalaan kuuluvat valvottavat noudattavat EBA:n riskitekijöitä koskevaa ohjetta.

4.2 Riskiarvion tarkoitus ja sisältö

- (3) Rahanpesulain 2 luvun 3 §:n mukaan ilmoitusvelvollisen on laadittava riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Riskiarvion laadinnassa on otettava huomioon ilmoitusvelvollisen toiminnan luonne, koko ja laajuus.
- (4) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (5) Määräyksissä 7–14 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 4 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohta 6)

- (6) Hallituksen esityksen⁴ mukaan ilmoitusvelvollisen riskiarvio auttaa ilmoitusvelvollista suunnittelemaan riskiperusteista lähestymistapaa toimintaansa ja toimii näyttönä valvontaviranomaiselle niistä perusteista, joita ilmoitusvelvollinen on yksittäisissä tapauksissa käyttänyt päätyessään esimerkiksi yksinkertaistettuun tai tehostettuun asiakkaan tuntemiseen.

MÄÄRÄYS (kohdat 7–14)

- (7) Valvottavan riskiarviosta on käytävä ilmi valvottavan perusteltu näkemys siitä, miten sen tarjoamia tuotteita ja palveluita voidaan käyttää hyväksi rahanpesussa.
- (8) Valvottavan riskiarviosta on käytävä ilmi valvottavan perusteltu näkemys siitä, miten sen tarjoamia tuotteita ja palveluita voidaan käyttää hyväksi terrorismin rahoittamisessa.
- (9) Valvottavan on tunnistettava rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskitekijät, jotka liittyvät sen uusiin ja jo olemassa oleviin asiakkaisiin, maihin ja maantieteellisiin alueisiin, uusiin, kehitettäviin ja jo olemassa oleviin tuotteisiin ja palveluihin sekä jakelukanaviin ja teknologioihin. Riskitekijöiden vaikutus tulee arvioida.

⁴ HE 228/2016 vp, s. 101.

- (10) Valvottavan tulee laatia riskiarvio niin, että jokaiseen tuotteeseen ja palveluun liittyvä riski arvioidaan erikseen.
- (11) Valvottavan on riskiarviossaan kuvattava sen käytössä olevat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien hallintakeinot ja arvioitava niiden vaikutus tunnistettuihin riskitekijöihin.
- (12) Riskiarvion tulee sisältää perusteltu arvio jäljelle jäävästä riskistä (jäännösriski) sekä se, vastaako jäännösriski valvottavan päättämää hyväksyttävää riskinottoa vai tuleeko sen ryhtyä tarpeellisiin toimiin jäännösriskin vähentämiseksi ja hallitsemiseksi.
- (13) Valvottavan tulee laatia riskinottohalukkuutta (risk appetite) koskeva pitkän aikavälin linjaus eli päätös siitä, missä rajoissa valvottava on valmis hyväksymään omassa liiketoiminnassaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä ottaen huomioon muun muassa vakavaraisuuden hallintaan ja riskienhallintaan sekä sääntelyyn liittyvät vaatimukset. Riskinottohalukkuutta koskevan linjauksen laajuus ja sisällön yksityiskohtaisuus tulee suhteuttaa valvottavan kokoon, sen toiminnan luonteeseen ja laajuuteen.
- (14) Valvottavan riskinottohalukkuutta koskeva linjaus tulee hyväksyttävä rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitetulla taholla.

OHJE (kohdat 15–16)

- (15) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä edellä kohdissa 7–14 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 4 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (16) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioi riskiarviossaan myös tunnistamiensa riskien todennäköisyyttä.

4.3 Riskiarvion metodologia ja dokumentointi

- (17) Riskiarvio tulee rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan aina suhteuttaa ilmoitusvelvollisen toiminnan luonteeseen, kokoon ja laajuuteen. Ilmoitusvelvollisella on oltava edellä mainitut tekijät huomioon ottaen riittävät toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja tehokkaaksi hallitsemiseksi.
- (18) Rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan riskiarvio on päivitettävä säännöllisesti ja siihen tehtävät muutokset on toimitettava valvovalle viranomaiselle tämän pyynnöstä ilman aiheutonta viivytystä.
- (19) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 § 1 momentin 4 kohta, SRL 26 luvun 15 § 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (20) Määräyksissä 21–25 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 19 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohdat 21–25)

- (21) Riskiarvion ajantasaisuus tulee tarkistaa vuosittain ja riskiarviota on tarvittaessa päivitettävä. Ajantasaisuuden tarkistamiseksi tulee olla olemassa menettelytavat ja ajantasaisuuden tarkistaminen on dokumentoitava.
- (22) Riskiarvion päivittämiseksi tulee olla olemassa toimintaperiaatteet ja menettelytavat, ja riskiarviioon tehtävät päivitykset perusteluineen tulee dokumentoida.
- (23) Riskiarviota on päivitettävä aina, kun riskitekijöissä tapahtuu muutoksia. Muutoksia ovat ainakin uudet tuotteet ja palvelut, uudet asiakasryhmät, palveluiden laajentaminen uusille maantieteellisille alueille tai uusiin jakelukanaviin tai käytettävässä teknologiassa tapahtuvat muutokset.
- (24) Riskiarviota on päivitettävä myös silloin, kun valvottavan riskienhallintakeinoissa tapahtuu muutoksia tai valvottava havaitsee toiminnassaan uusia haavoittuvuuksia.
- (25) Riskinottohalukkuutta koskevan linjauksen ajantasaisuus tulee varmistaa ja linjausta tulee tarvittaessa päivittää riskiarvion päivittämisen yhteydessä.

OHJE (kohdat 26–29)

- (26) Finanssivalvonta suosittaa, että edellä kohtien 21–25 määräyksiä noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 19 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (27) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus laatia riskiarvio tarkoittaa sitä, että riskiarvio tulee dokumentoida niin, että se on mahdollista toimittaa Finanssivalvonnalle ilman aiheetonta viivytystä.
- (28) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus laatia riskiarvio pitää sisällään myös sen, että kuvaus riskiarvioprosessista ja arvioinnissa noudatettavista toimintaperiaatteista ja menettelytavoista tulee dokumentoida niin, että kuvaus on toimitettavissa Finanssivalvonnalle ilman aiheetonta viivytystä.
- (29) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioi onko riskinottohalukkuutta koskevaa linjausta tarpeen päivittää esimerkiksi silloin, kun valvottava tunnistaa toimintaansa liittyviä uusia riskejä, muuttaa arviotaan aiemmin tunnistetuista riskeistä tai arvioi, etteivät sen riskienhallintakeinot riitä enää hallitsemaan oikeasuhtaisesti sen toimintaan liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä

4.4 Riskiarvion lähteet ja niiden käyttö

- (30) Rahanpesulain 2 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan kansallisen riskiarvion tarkoituksena on muun muassa antaa ilmoitusvelvollisille tietoa riskiarvion laatimisen tueksi.
- (31) Rahanpesulain 2 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan Finanssivalvonnan on laadittava riskiarvio sen valvonnan piiriin kuuluvien ilmoitusvelvollisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä ja 4 momentin mukaan julkistettava riskiarvion yhteenveto.

OHJE (kohdat 32–35)

- (32) Hallituksen esityksen⁵ mukaan Euroopan komissio laatii ylikansallisen EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion ja ottaa huomioon arviota laatiessaan muun muassa Euroopan valvontaviranomaisten, kansallisten rahanpesunselvittelykeskusten ja muiden viranomaisten näkemyksen. Jäsenvaltioiden on kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviossaan otettava huomioon komission riskiarvion tulokset ja edelleen ilmoitusvelvollisten on otettava nämä molemmat arviot huomioon oman toimintansa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviossa.
- (33) Finanssivalvonta suosittaa, että riskiarviota laatiessaan valvottava ottaa huomioon vähintään
- Finanssivalvonnan valvojakohtaisen riskiarvion yhteenvedon
  - Valtioneuvoston asetuksen menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi ja riskitekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä (929/2021)
  - Neljännen rahanpesudirektiivin liitteet 2 ja 3 matalan ja korkean riskin tilanteista
- (34) Finanssivalvonta suosittaa kiinnittämään erityisesti huomiota, mitä EBA:n riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdissa 1.29–1.32 on todettu riskiarviossa hyödynnettävistä tietolähteistä.
- (35) Finanssivalvonta suosittaa, että riskiarviota laatiessaan ja päivittäessään valvottava ottaa huomioon ja dokumentoi myös sen oman toiminnan kautta kertyneen tiedon rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä ja hallintakeinoista. Esimerkiksi asiakkaiden jatkuvassa seurannassa havaitut uudet uhat tai riskit tulisi huomioida riskiarvion päivityksen yhteydessä. Samalla tulisi arvioida, riittävätkö olemassa olevat keinot hallitsemaan oikeasuhtaisesti näitä uusia riskejä vai tulisiko niiden hallitsemiseksi luoda uusia riskienhallintakeinoja.

⁵ HE 228/2016 vp, s. 99.

5 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen toimintojen järjestäminen

5.1 Toimintaperiaatteet ja menettelytavat

- (1) Rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava toimintansa luonne, koko ja laajuus huomioon ottaen riittävät toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja tehokkaaksi hallitsemiseksi. Toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvonnan tulee sisältää ainakin:
  - 1) sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvonnan kehittämisen
  - 2) sisäisen tarkastuksen, jos tämä on perusteltua ilmoitusvelvollisen toiminnan luonne ja koko huomioon ottaen.
- (2) Rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on laadittava 2 momentissa tarkoitetut toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta sekä seurattava ja kehitettävä niihin liittyviä toimenpiteitä.
- (3) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella tulee olla omaan toimintaansa soveltuvat toimintaohjeet asiakkaiden tuntemista koskevista menettelyistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä asiakasta koskevien tietojen hankkimisesta, jatkuvasta seurannasta ja selonottovelvollisuudesta sekä ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta.
- (4) Tässä luvussa riskienhallintaa koskevilla mallimenetelmillä tarkoitetaan manuaalisia ja tietojärjestelmäpohjaisia prosesseja ja sääntöjä, joita valvottava käyttää laatiessaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettua ilmoitusvelvollisen riskiarviota, kerätessään rahanpesulain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettuja asiakkaan tuntemistietoja, arvioidessaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaisesti asiakassuhteeseen liittyviä riskejä, suorittaessaan rahanpesulain 3 luvun 4 § 2 momentissa tarkoitettua jatkuvaa seurantaa sekä pyrkiessään havaitsemaan 3 momentissa tarkoitettuja liiketoimia.
- (5) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (6) Määräyksissä 13–15 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 5 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia

OHJE (kohdat 7–12)

- (7) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja hallitsemiseksi laadittavien toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen tulee kattaa ainakin riskinhallintaa koskevat

mallimenetelmät, asiakkaan tuntemisvelvollisuuden noudattaminen, ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen ja tietojen säilyttäminen.⁶

- (8) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 § 2 momentissa tarkoitettu valvonta tarkoittaa niitä toimintoja, joiden tarkoituksena on varmistaa, että valvottavan toiminnassa noudatetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaa sääntelyä sekä valvottavan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja hallitsemiseksi laatimia toimintaperiaatteita ja menettelytapoja. Tällaisia toimintoja ovat sisäinen valvonta, vaatimustenmukaisuuden hallinta ja sisäinen tarkastus.
- (9) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa toimintaperiaatteilla tarkoitetaan valvottavan kirjallisesti laatimia ylätason periaatteita riskien vähentämiseksi ja tehokkaaksi hallitsemiseksi eri rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen osa-alueilla mukaan lukien kuvaus siitä, miten valvottavan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskienhallinta on käytännössä organisoitu.
- (10) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentin menettelytavat ovat toimintaperiaatteita yksityiskohtaisempia ja ohjaavat valvottavan käytännön toimenpiteitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Valvottavan toiminnan luonne, koko ja laajuus riippuen menettelytavat voivat pitää sisällään eri tason ohjeistuksia yleisen tason ohjeistuksista yksityiskohtaisiin toimintaohjeisiin.
- (11) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 3 momentti tarkoittaa sitä, että menettelytavat tulee laatia ja dokumentoida konkreettisten toimintaohjeiden tasolle asti niin, että ne muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden.
- (12) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavalla tulee rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 3 momentin nojalla olla menettelytavat toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen ajantasaisuuden varmistamiseksi ja kehittämiseksi.

MÄÄRÄYS (kohdat 13–15)

- (13) Valvottavan tulee laatia kuvaus sen käytössä olevista riskienhallintaa koskevista mallimenetelmistä.
- (14) Valvottavan tulee varmistaa riskienhallintaa koskevien mallimenetelmien toimivuus sekä säännöllisesti testata ja tarvittaessa päivittää mallimenetelmiä tätä tarkoitusta laadittujen toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen mukaan.
- (15) Valvottavan asiakkaan tuntemiseksi, ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi ja tietojen säilyttämiseksi laatimien toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen tulee kattaa vähintään seuraavat osa-alueet:
- asiakassuhteen riskiperusteinen arviointi,
  - asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen,
  - asiakkaan tuntemiseksi tarvittavien tietojen kerääminen,
  - asiakassuhteen jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus,
  - ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen, ja

⁶ kts. HE 228/2016 vp, s.101

- asiakastietojen ja epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen.

Asiakasta koskevat menettelytavat sisältävät myös menettelytavat asiakkaan tosiasiallisten edunsaajien tuntemiseksi siten, kun rahanpesulain 3 luvun 6 §:ssä on säädetty.

OHJE (kohta 16)

- (16) Finanssivalvonta suosittaa, että edellä kohtien 13–15 määräyksiä noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 5 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.

5.2 Organisaation järjestäminen

5.2.1 Puolustuslinjat

- (17) Tässä luvussa kolmen puolustuslinjan mallilla tarkoitetaan valvottavan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan mallia, jossa tehtävät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamiseksi jakautuvat seuraavien toimintojen kesken:

- valvottavan liiketoimintayksiköt (ensimmäinen puolustuslinja)
- riskienhallinnan toiminnot ja compliance -toiminnot (toinen puolustuslinja)
- sisäinen tarkastus (kolmas puolustuslinja)

OHJE (kohdat 18–19)

- (18) Finanssivalvonta on antanut määräykset ja ohjeet 14/2021, joilla on saatettu kansallisesti voimaan EBAn ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta.
- (19) Finanssivalvonta suosittaa, että myös ne valvottavat, jotka eivät kuulu kohdassa 18 tarkoitettujen määräysten ja ohjeiden soveltamisalan piiriin, tutustuvat EBAn ohjeisiin hallinnosta ja ohjauksesta laatiessaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontaa sekä arvioivat onko valvottavan koko, toiminnan luonne, laatu ja organisatoriset rakenteet huomioiden tarkoituksenmukaista rakentaa valvottavan riskienhallinta kolmen puolustuslinjan mallin mukaisesti.

5.2.2 Johdon tehtävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi

5.2.2.1 Toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen hyväksyminen

- (20) Rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan, jos ilmoitusvelvollinen on oikeushenkilö, hallituksen, vastuunalaisen yhtiömiehen tai muun vastaavassa asemassa olevan ylimpään johtoon kuuluvan henkilön on hyväksyttävä toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja tehokkaaksi hallitsemiseksi sekä seurattava ja kehitettävä niihin liittyviä toimenpiteitä.⁷

⁷ Neljännen rahanpesudirektiivin 8 artiklan 5 kohta.

OHJE (kohdat 21–23)

- (21) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonnan hyväksyy pääsääntöisesti yhtiömuodon mukaan joko hallitus tai vastuunalainen yhtiömies.
- (22) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan, mikäli valvottavalla ei ole hallitusta tai vastuunalaista yhtiömiestä, rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonnan voi hyväksyä muu vastaavassa asemassa oleva ylimpään johtoon kuuluva henkilö.
- (23) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 3 momentissa muulla vastaavassa asemassa olevalla ylimpään johtoon kuuluvalla henkilöllä tarkoitetaan tahoa, jolla on toimivalta vahvistaa valvottavan strategia, tavoitteet ja yleinen johtaminen. Taholla, joka hyväksyy toimintaperiaatteet ja menettelytavat, tulee olla riittävästi tietoa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä ja riittävästi toimivaltaa tehdä siihen kohdistuvaan riskiin vaikuttavia päätöksiä. Esimerkiksi ulkomaisen yhtiön sivuliikkeen maajohtajaa voidaan pitää muuna vastaavassa asemassa olevana ylimpään johtoon kuuluvana henkilönä.

5.2.2.2 Johdosta nimitettävä vastuuhenkilö

- (24) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentissa todetaan, että ilmoitusvelvollisen on nimettävä johdostaan henkilö, joka siinä vastaa rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta.⁸

OHJE (kohdat 25–28)

- (25) Finanssivalvonta on antanut määräykset ja ohjeet 14/2021, joissa suositetaan EBAn hallinnosta ja ohjauksesta annettujen ohjeiden (GL/2021/05) noudattamista.
- (26) Finanssivalvonta on antanut määräykset ja ohjeet 15/2021, joissa suositetaan EBAn ja ESMAn ylimmän hallintoelimen jäsenten ja keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden sopivuuden arviointia varten antamien ohjeiden (EBA/GL/2021/06 ja ESMA35-36-2319) noudattamista.
- (27) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentissa johdolla, josta rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta vastaava henkilö tulee nimetä, tarkoitetaan yhtiömuodosta riippuen hallitusta, toimitusjohtajaa, vastuunalaista yhtiömiestä tai muuta vastaavassa asemassa olevana ylimpään johtoon kuuluvana henkilöä. Esimerkiksi ulkomaisen yhtiön sivuliikkeen maajohtajaa voidaan pitää muuna vastaavassa asemassa olevana ylimpään johtoon kuuluvana henkilönä. Nimettävällä henkilöllä on oltava riittävästi tietoa valvottavaan kohdistuvasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä ja riittävästi toimivaltaa tehdä valvottavaan kohdistuvaan riskiin vaikuttavia päätöksiä.
- (28) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön nimeäminen ei tarkoittaisi poikkeusta muualla lainsäädännössä säädetyistä johdon vastuuta koskevista säännöksistä.⁹ Sääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että johdossa on henkilö, jolla

⁸ Neljännen rahanpesudirektiivin 46 artiklan 4 kohta

⁹ EBAn ohje hallinnosta ja ohjauksesta (GL/2021/05), kappale 31.

on riittävä ymmärrys rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja, joka toimii rahanpesulain vaatimustenmukaisuudesta vastaavan henkilön yhteyshenkilönä (kts. 5.2.3)

5.2.3 Vaatimustenmukaisuudesta vastaava henkilö

- (29) Rahanpesulain 9 luvun 1 § 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on nimettävä myös henkilö, joka vastaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen sisäisestä valvonnasta, jos se on perusteltua ilmoitusvelvollisen koko ja luonne huomioon ottaen.

OHJE (kohdat 30–35)

- (30) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 § 1 momentissa lain ja säännösten noudattamisen sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan *compliance*-toimintoa ja lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen sisäisestä valvonnasta vastaavalla henkilöllä tarkoitetaan vaatimustenmukaisuudesta vastaavan henkilön (*compliance officer*) nimittämistä vastaamaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamista koskevan lainsäädännön sekä ilmoitusvelvollisten omien toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen noudattamisen valvonnasta.
- (31) EBAn hallintoa ja ohjausta kokevien ohjeiden kohdissa 204–213 on annettu yksityiskohtaisia ohjeita EBAn ohjeiden soveltamisalaan kuuluville valvottaville *compliance*-toiminnon järjestämisestä.
- (32) Finanssivalvonta suosittaa nimittämään vaatimustenmukaisuudesta vastaavan henkilön riittävän korkealta organisaatotasolta niin, että tällä on riittävä toimivalta itsenäisesti raportoida havainnoistaan suoraan edellä luvussa 5.2.2.2 tarkoitettulle taholle (johdosta nimitettävä vastuuhenkilö) ja saattaa havaintonsa ja ehdotuksensa edellä luvussa 5.2.2.1 tarkoitettun tahon käsiteltäväksi. Silloin, kun se on perusteltua liiketoiminnan koko ja luonne huomioiden, vaatimustenmukaisuudesta vastaava henkilö tulisi nimittää johdon tasolla¹⁰.
- (33) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee arvioidessaan, onko sen tarpeen nimetä rahanpesulain 9 luvun 1 § 1 momentissa tarkoitettu rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisesta vastaava henkilö, ottaa huomioon seuraavat tekijät:
1. valvottavan organisaation koko;
  2. toimiiko valvottava toimialalla, joka muodostaa Finanssivalvonnan laatiman sektorikohtaisen riskiarvion mukaan merkittävän rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskin;
  3. liittyykö valvottavan riskiarvion mukaan sen toimintaan merkittäviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä; ja
  4. onko henkilön nimeämistä pidettävä perusteltuna valvottavan riskienhallintakeinot ja sisäisen valvonnan menettelyt huomioiden.
- (34) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa varmistamaan, että *compliance*-tehtävien hoitoon on olemassa riittävät resurssit ja että, jos vaatimustenmukaisuudesta vastaavalla henkilöllä on myös muita tehtäviä, etteivät nämä tehtävät ole ristiriidassa *compliance*-toiminnon riippumattomuutta koskevien periaatteiden kanssa. Riippumattomuutta edellyttävien periaatteiden mukaisesti *compliance*-toiminnossa toimivien tulisi olla riippumattomia valvomistaan liiketoiminta-alueista ja sisäisistä yksiköistä.

¹⁰ Neljännen rahanpesudirektiivin 8 artiklan 4 a.

- (35) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa varmistamaan, että vastuu compliance-tehtävien hoitamisesta säilyy vaatimustenmukaisuudesta vastaavaksi henkilöksi nimetyllä myös niissä tilanteissa, joissa vaatimustenmukaisuudesta vastaava henkilö osoittaa hänelle kuuluvia tehtäviä henkilöille, jotka työskentelevät hänen alaisuudessaan.

5.2.4 Sisäinen tarkastus

- (36) Rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan ilmoitusvelvollisen toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvonnan tulee sisältää sisäinen tarkastus, mikäli se on perusteltua ilmoitusvelvollisen toiminnan luonne ja koko huomioon ottaen.

OHJE (kohdat 37–39)

- (37) Hallituksen esityksen¹¹ mukaan ilmoitusvelvollisen olisi huolehdittava siitä, että sen sisäinen tarkastus tai muu vastaava toiminto testaa toimintaperiaatteita ja menettelytapoja.
- (38) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua sisäisen tarkastuksen tehtävänä on itsenäisesti valvoa ja tarkastaa valvottavan toiminnan lainmukaisuutta sekä sitä, että valvottava toiminnassaan noudattaa sen omia toimintaperiaatteita ja menettelytapoja.
- (39) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu sisäisen tarkastuksen järjestäminen on aina perusteltua, mikäli valvottavaa koskevassa muussa lainsäädännössä edellytetään sisäisen tarkastuksen järjestämistä. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien toimintojen tarkastuksen tulee tällöin olla osa sisäinen tarkastuksen tehtäviä.

5.3 Työntekijöihin liittyvät toimintaperiaatteet ja menettelytavat

5.3.1 Työntekijöiden taustaselvitykset

OHJE (kohdat 40–43)

- (40) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimintaperiaatteet ja menettelytavat sisältävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen toiminnoissa työskentelevien työntekijöiden taustaselvitykset. Taustaselvityksien tarkoituksena on varmistaa, etteivät valvottavan työntekijät väärinkäytä asemaansa rahanpesua ja/tai terrorismin rahoittamista koskeviin tarkoitukseen.
- (41) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa varmistamaan, että työntekijöiden taustaselvityksiä koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat ovat oikeassa suhteessa ilmoitusvelvollisen toiminnan luonteeseen, kokoon ja laajuuteen sekä toimintaan liittyviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin.
- (42) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava tekee taustaselvitykset riskiperusteisesti ottaen huomioon sen, kuinka kriittinen työntekijän tehtävä on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen

¹¹ HE 228/2016 vp, s.101.

estämisen kannalta ja sen, että työntekijöiden taustan selvittämisellä on perustuslain 10 §:n mukaista yksityiselämää ja henkilötietojen suojaa rajoittavia vaikutuksia.

- (43) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, ettei taustaselvityksellä tarkoiteta turvallisuusselvityslain (762/2014) mukaista Suojelupoliisin laatimaa taustaselvitystä tai rikosrekisterilaissa (770/1993) viitattua taustaselvitystä, vaan sellaisia kevyempiä menettelytapoja, joilla varmistetaan, että työntekijä täyttää työhönottolanteessa ja myös sen jälkeen jatkuvasti muun muassa ammattitaidolle asetetut vaatimukset, kuten muodollisen kelpoisuuden sekä riittävän koulutus- ja kokemustaustan. Työhönottolanteessa taustaselvitys tarkoittaisi esimerkiksi työntekijän antamien tietojen oikeellisuuden tarkistamista, joka toteutettaisiin ottamalla yhteyttä aiempiin työnantajiin ja oppilaitoksiin työntekijän luvalla. Taustaselvitysten laatu ja laajuus voisivat vaihdella sen mukaan, mitä työtehtäviä työntekijälle kuuluu. Olennaista olisi varmistaa, että henkilön koulutus, ammatillinen kokemus, henkilökohtaiset ominaisuudet ja kyky täyttävät tehtävälle asetetut vaatimukset.

5.3.2 Työntekijöiden koulutus ja osaaminen

- (44) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että sen työntekijät saavat koulutuksen tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi.

OHJE (kohdat 45–47)

- (45) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 § 1 momentin tarkoittama velvollisuus huolehtia työntekijöiden koulutuksesta tarkoittaa sitä, että valvottavan tulee laatia koulutusta koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat sekä valvoa niiden noudattamista muun muassa siten, että koulutusten ajankohdista, sisällöstä ja osallistujista pidetään kirjaa.
- (46) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan 9 luvun 1 § 1 momentin velvoitteen noudattamiseksi valvottavan antaman koulutuksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista, jotta varmistetaan, että valvottavan työntekijöillä on valmiudet suoriutua työtehtävistään sääntelyn ja valvottavan toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen edellyttämin tavoin. Velvoitteen täyttäminen voi edellyttää sitä, että eri työntekijäryhmille on laadittu omat koulutussuunnitelmat.
- (47) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavat huolehtivat työntekijöiden ammattitaidon jatkuvasta ylläpidosta työsuhteen aikana työtehtävien edellyttämässä laajuudessa seuraamalla työntekijöiden saaman koulutuksen riittävyyttä ja ajantasaisuutta.

5.3.3 Työntekijöiden suojele

- (48) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen tulee toteuttaa toimenpiteitä niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät lain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista.
- (49) Epäilyttäviä liiketoimia koskevasta salassapitovelvollisuudesta on säädetty rahanpesulain 4 luvun 4 §:ssä.

OHJE (kohdat 50–52)

- (50) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 2 momentin veloitteen tarkoituksena on suojella niitä, jotka ilmoittavat epäilyttävistä liiketoimista sisäisesti tai rahanpesun selvittelykeskukselle, uhkailulle, kostotoimenpiteille tai vihamielisille teoille alttiiksi joutumiselta sekä erityisesti kielteisiltä tai syrjiviltä toimilta työpaikalla.¹²
- (51) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden noudattamiseksi valvottavalla tulee olla menettelytavat niiden työntekijöiden suojaamiseksi, jotka tekevät rahanpesulain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja ilmoituksia mukaan lukien menettelyt näiden menettelytapojen riittävyuden arvioimiseksi ja kehittämiseksi sekä niiden noudattamisen valvomiseksi.
- (52) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa arvioimaan, voivatko sen toiminnoissa myös muut kuin ne työntekijät, jotka tekevät rahanpesulain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja ilmoituksia, joutua alttiiksi uhkailulle tai vihamielisille teoille ja tarvittaessa luomaan menettelytavat näiden työntekijöiden suojaamiseksi. Näitä muita työntekijöitä voisivat olla esimerkiksi asiakasrajapinnassa työskentelevät henkilöt tai henkilöt, jotka toimivat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen toiminnoissa.

5.4 Rikkomusepäilyistä ilmoittaminen

- (53) Rahanpesulain 7 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella on oltava menettelytavat, joita noudattamalla sen palveluksessa olevat tai asiamiehet voivat ilmoittaa sen sisällä riippumattoman kanavan kautta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten epäilystä rikkomisesta.
- (54) Rahanpesulain 7 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella ei kuitenkaan tarvitse olla edellä tarkoitettuja menettelytapoja, jos valvontaviranomainen päättää ilmoitusvelvollisen riskiarvion perusteella, että valvontaviranomaisen ilmoituskanava on riittävä ilmoitusvelvollisen koko, toiminta ja sen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit huomioon ottaen.
- (55) Rahanpesulain 7 luvun 8 §:n 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen tulee toteuttaa asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet ilmoitusten tekijöiden suojelemiseksi.
- (56) Tässä luvussa rikkomusepäilyllä tarkoitetaan ilmoitusvelvollisen työntekijän tai edustajan epäilyä siitä, että ilmoitusvelvollisen toiminnassa ei ole noudatettu rahanpesulain tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Ilmoitus rikkomusepäilystä on eri asia kuin ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta.

OHJE (kohdat 57–58)

- (57) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 7 luvun 8 §:n noudattamiseksi valvottavan tulee laatia rikkomusepäilyjen ilmoittamista ja näiden käsittelyä koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat mukaan lukien toimenpiteet ilmoituskentekijän suojelemiseksi. Menettelytapojen tulee sisältää ohjeet työntekijöille rikkomusepäilyjen ilmoittamiseksi.

¹² Neljännen rahanpesudirektiivin 38 artikla 1 kohta.

- (58) Hallituksen esityksen¹³ mukaan, jos muussa ilmoitusvelvollisen, kuten luottolaitosten tai sijoituspalveluyritysten, toimintaa koskevassa laissa säädetään vastaavasta järjestelmästä, ilmoitusvelvollinen voi kerätä tiedot yhteen järjestelmään.

5.5 Konsernin ja muun taloudellisen yhteenliittymän toimintaperiaatteet ja menettelytavat

- (59) Rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan, jos ilmoitusvelvollinen on osa konsernia tai muuta taloudellista yhteenliittymää, sen tulee lisäksi noudattaa konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän sisäisiä menettelytapoja ja ohjeita tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Näiden konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän sisäisten menettelytapojen tulee kattaa vähintään:
- 1) toimintatavat ja menettelyt asiakkaan tuntemista ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien hallitsemista koskevien tietojen vaihtamiseksi ryhmän sisällä;
  - 2) konsernitason määräykset asiakkaita, tilejä ja liiketoimia koskevasta tietojenvaihdosta konsernin sisällä sääntelyn noudattamisen valvomiseksi, tarkastamiseksi ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi mukaan luettuina tiedot ja arvio epätavallisista liiketoimista tai muista toimista;
  - 3) riittävät toimet tietojen salassapidon ja käytön turvaamiseksi mukaan luettuina toimet 4 luvun 4 §:ssä tarkoitetun salassapitovelvollisuuden turvaamiseksi.
- (60) Rahanpesulain 9 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on noudatettava asiakkaan tuntemiseksi rahanpesulaissa säädettyjä velvollisuuksia sekä ETA-valtiossa että muussa kuin ETA-valtiossa sijaitsevassa sivuliikkeessään.
- (61) Rahanpesulain 9 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään, että ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että rahanpesulaissa säädettyjä velvollisuuksia noudatetaan sekä ETA-valtiossa että muussa kuin ETA-valtiossa sijaitsevassa tytäryrityksessä, jonka osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ilmoitusvelvollisella on enemmän kuin 50 prosenttia.
- (62) Rahanpesulain 9 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen, jolla on toimipaikkoja muissa jäsenvaltioissa, tulee varmistaa, että nämä toimipaikat noudattavat rahanpesudirektiivin saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä annettuja kyseisen toisen jäsenvaltion kansallisia säännöksiä.
- (63) Rahanpesulain 9 luvun 2 §:n 4 momentissa säädetään menettelyistä tilanteissa, joissa toisen maan lainsäädäntö ei salli rahanpesulaissa säädettyjen menettelyjen noudattamista.
- (64) Komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2019/758 on säädetty vähimmäistoimista ja lisätoimenpiteistä, jotka on toteutettava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin lieventämiseksi eräissä kolmansissa maissa silloin, kun kolmannen maan lainsäädännössä ei sallita koko konsernia koskevien toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen noudattamista.

OHJE (kohdat 65–69)

- (65) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentti tarkoittaa sitä, että konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän tulee laatia koko konsernia tai taloudellista

¹³ HE 228/2016 vp, s. 126.

yhteenliittymää koskevat toimintaperiaatteet ja menettelyt rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumiseksi kiinnittäen erityisesti huomiota rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentissa mainittuihin tietojenvaihtoa ja salassapitoa koskeviin seikkoihin.¹⁴

- (66) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 1 momentti tarkoittaa sitä, että mikäli konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän sisällä asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet voi täyttää toinen ilmoitusvelvollinen (niin sanottu *kolmas osapuoli*), edellä kohdassa 65 tarkoitettujen toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen tulee sisältää kolmannen osapuolen käyttöä koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat (kts. kolmannen osapuolen käytöstä tarkemmin luku 10).
- (67) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 2 §:n 2 momentin velvollisuus huolehtia rahanpesulain noudattamisesta tytäryrityksissä koskee ainoastaan sellaisia tytäryrityksiä, jotka kuuluvat Suomessa tai sijaintivaltiossa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn piiriin.
- (68) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 9 luvun 2 §:n 3 momentissa jäsenvaltiolla tarkoitetaan ETA-maita, sillä kaikissa ETA-maissa on kansallisesti implementoitu neljäs rahanpesudirektiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä.
- (69) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee rahanpesulain 9 luvun 2 §:n 3 momentin perusteella varmistaa, että sen sivuliikkeen tai enemmistöomisteisen tytäryrityksen toiminnassa noudatetaan sijaintivaltion lainsäädäntöä, jolla rahanpesudirektiivi on saatettu kansallisesti voimaan erityisesti tilanteissa, joissa sijaintivaltion lainsäädäntö on Suomen lainsäädäntöä tiukempi.

¹⁴ Neljännen rahanpesudirektiivin 45 artikla 1 kohta.

6 Asiakkaan tunteminen

6.1 Yleistä

- (1) Finanssivalvonta on antanut määräykset ja ohjeet 7/2021, joissa suositetaan EBA:n riskitekijöitä koskevien ohjeiden (EBA/GL/2021/02) noudattamista.

OHJE (kohta 2)

- (2) Finanssivalvonta suositaa, että myös muut kuin määräyksien ja ohjeiden 7/2021 soveltamisalaan kuuluvat valvottavat noudattavat EBA:n riskitekijöitä koskevaa ohjetta myös asiakkaan tuntemiseksi säädetyjä velvoitteita noudattaessaan.

6.2 Asiakassuhteen riskiperusteinen arviointi

- (3) Asiakkaan tunteminen on määritelty näiden määräysten ja ohjeiden luvussa 1.2.
- (4) Rahanpesulain 3 luvussa säädetään asiakkaan tuntemista koskevista velvoitteista.
- (5) Rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan asiakkaan tuntemista koskevia toimia on noudatettava riskiperusteiseen arviointiin pohjautuen koko asiakassuhteen ajan.
- (6) Velvoitteen noudattamiseksi ilmoitusvelvollisella tulee olla rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut toimintaperiaatteet ja menettelytavat asiakkaan tuntemiseksi ja näiden tulee sisältää myös asiakassuhteen riskiperusteista arviointia koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat.¹⁵
- (7) Rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on asiakassuhteeseen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessaan otettava huomioon uusiin ja jo olemassa oleviin asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin sekä uusiin, kehitettäviin ja jo olemassa oleviin tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin sekä jakelukanaviin ja teknologioihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit (riskiperusteinen arviointi).
- (8) Rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on voitava osoittaa valvontaviranomaiselle tai valvomaan asetetulle, että ilmoitusvelvollisen rahanpesulaissa säädetyt asiakkaan tuntemista ja jatkuvaa seurantaa koskevat menetelmät ovat riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kannalta.
- (9) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessä noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 § 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §
- (10) Määräyksissä 11–14 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 9 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvien valvottavia.

¹⁵ Katso asiakassuhteen riskiperusteisesta arvioinnista tarkemmin luku 5.3.

MÄÄRÄYS (kohdat 11–14)

- (11) Valvottavalla tulee olla rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun riskiarvioon perustuvat toimintaperiaatteet ja menettelytavat asiakkaan yksilöllisen riskitason määrittämiseksi ja menettelytavoissa tulee huomioida, mitä rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa on säädetty riskiperusteisessa arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä.
- (12) Menettelytapojen tulee sisältää menettelyt asiakkaan riskitason tarkistamiseksi ja päivittämiseksi, jotta valvottava voi suhteuttaa asiakkaan tuntemisen menettelyt ja asiakassuhteen seurannan tarkoituksenmukaisesti asiakkaan riskitasoon nähden, ja tarvittaessa harkita riskinottohalukkuuttaan asiakassuhteen jatkamisen suhteen.
- (13) Valvottavan tulee mitoittaa asiakassuhteessa noudatettavat riskienhallintakeinot asiakkaan riskitason mukaisesti. Valvottavan tulee ottaa hallintakeinoja mitoittaessaan huomioon asiakkaan riskitason lisäksi myös se, mihin tekijöihin riskitaso perustuu.
- (14) Asiakkaan riskitasoa määrittäessään valvottavan tulee huomioida, että:
- kokonaisvaltaiseen riskitason määrittämiseen ei välttämättä vaikuta ainoastaan yksi riskitekijä, ellei kyseinen riskitekijä lain nimenomaisen säännöksen vuoksi edellytä tehostettua tuntemismenettelyä
  - riskitekijöiden painoarvon määrittelyyn eivät saa vaikuttaa valvottavan taloudelliset tai liikevoiton tavoitteluun liittyvät tekijät
  - riskitason määrittelyyn käytettävä menettely ei saa olla luonteeltaan sellainen, joka aiheettomasti johtaa tilanteeseen, jossa yhtäkään asiakassuhdetta ei luokitella korkeariskiseksi
  - riskitason määrittelyyn käytettävä menettely ei saa olla luonteeltaan sellainen, joka aiheettomasti johtaa tilanteeseen, jossa suurin osa asiakassuhteista luokiteltaisiin tavallista matalampi-riskiseksi
  - asiakkaan riskitekijöiden punninta ei voi olla ristiriidassa valvottavan riskiarvion kanssa.

OHJE (kohdat 15–16)

- (15) Finanssivalvonta suosittaa, että edellä kohtien 11–14 määräyksiä noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 9 luetellut määräysenantovaltuudet eivät koske.
- (16) Finanssivalvonta suosittaa, että kohdan 13 määräystä soveltaessaan valvottava ottaa huomioon, että eri tekijöistä johtuva korkea riskitaso voi edellyttää erilaisten hallintakeinojen käyttöä.

6.3 Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen

6.3.1 Asiakkaan tunnistamisen ja todentamisen määritelmät

- (17) Rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyys vakituista asiakassuhdetta perustettaessa. Lisäksi ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyys, jos:

- 1) asiakkuus on satunnainen ja:

a) liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus yhteensä on vähintään 10 000 euroa;

b) kyse on maksajan tiedot -asetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitettua varojen siirrosta, jonka määrä ylittää 1 000 euroa; tai

c) kyse on virtuaalivaluutan tarjoajista annetussa laissa tarkoitettua virtuaalivaluuttaan liittyvässä palvelussa tehdystä liiketoimesta, jonka määrä ylittää 1 000 euroa;

2) tavaroiden myynissä suoritettavan liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus käteisenä on yhteensä vähintään 10 000 euroa ja asiakkuus on satunnainen;

3) kyse on epäilyttävästä liiketoimesta; tai

4) ilmoitusvelvollinen epäilee aiemmin todennetun asiakkaan henkilöllisyyden todentamistietojen luotettavuutta tai riittävyttä.

- (18) Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan tunnistamisella tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden selvittämistä asiakkaan toimittamien tietojen perusteella.
- (19) Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan henkilöllisyyden todentamisella tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella.
- (20) Rahanpesulain 3 luvun 2 § 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen tulee tunnistaa asiakkaansa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyys asiakassuhdetta perustettaessa taikka viimeistään ennen kuin asiakas saa määräysvaltaansa liiketoimeen sisältyvät varat tai muun omaisuuden tai ennen kuin liiketoimi on suoritettu loppuun.

OHJE (kohdat 21–27)

- (21) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 § 2 momentissa tarkoitettujen menettelytapojen tulee sisältää valvottavan riskiperusteiset menettelytavat asiakkaan tunnistamiseksi ja henkilöllisyyden todentamiseksi sekä asiakassuhdetta perustettaessa että muissa rahanpesulain 3 luvun 2 § 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Menettelytavoista tulee käydä ilmi se, mitä lähteitä valvottava pitää rahanpesulain 1 luvun 4 § 7 kohdan tarkoittamalla tavalla luotettavina ja riippumattomina sekä selvitys siitä, mihin arvio perustuu.
- (22) Finanssivalvonta suosittaa, että rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 7 kohdassa tarkoitettujen lähteiden luotettavuutta ja riippumattomuutta arvioidessaan valvottava ottaa huomioon EBAn riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdat 4.26–4.28.
- (23) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 7 kohdassa tarkoitettuja luotettavina ja riippumattomina lähteinä voidaan pitää ainakin Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämiä rekistereitä (kaupparekisteri, yhdistysrekisteri, säätörekisteri) ja Digi- ja väestöviraston ylläpitämiä väestötietorekisteriä.
- (24) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettut rahamääräiset rajat asettavat ehdottoman velvollisuuden soveltaa asiakkaan tunnistamista ja todentamista koskevia toimenpiteitä. Kuitenkin esimerkiksi asiakkuus, johon liittyy useita toistuvia yksittäisiä liiketoimia, voi riskiperusteisen arvioinnin perusteella olla syytä määritellä asiakassuhteeksi, vaikka laissa määritettyjä rahamääräisiä rajoja ei saavutettaisi

- (25) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava määrittelee EBA:n riskitekijöitä koskevan ohjeen 4.7. kohdan b alakohdassa kuvatuin tavoin sen, mitä yksittäisellä liiketoimella tarkoitetaan valvottavan toiminnassa ja missä vaiheessa useista kertaluonteisista liiketoimista tulee asiakassuhde, kun otetaan huomioon esimerkiksi asiakkaan yksittäisten liiketoimien tiheys ja säännöllisyys, ja miten kestoaltaan pitkä suhteen odotetaan olevan tai se näyttää olevan.
- (26) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 4 momentissa tarkoitettu mahdollisuus viedä henkilöllisyyden todentaminen päätökseen vasta asiakassuhteen perustamishetken jälkeen on poikkeus pääsääntöön ja sitä on tulkittava suppeasti.
- (27) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 4 momentti tarkoittaa sitä, että henkilöllisyyden todentaminen voidaan viedä päätökseen asiakassuhteen perustamisen jälkeen vain, jos se on tarpeen asiakkaan liiketoiminnan keskeyttämisen välttämiseksi ja jos rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski on vähäinen. Näissäkin tilanteissa asiakkaan tuntemis- ja todentamistoimet on vietävä päätökseen niin pian kuin se on käytännössä mahdollista¹⁶

6.3.2 Luonnollisen henkilön henkilöllisyyden todentaminen

- (28) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 §:n 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (29) Määräyksessä 35 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 28 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohdat 30–34)

- (30) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan, valvottava voi omiin riskiperusteisiin menettelytapoihinsa perustuen päättää, mitä se omassa toiminnassaan pitää rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 7 kohdassa tarkoitettuina luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevina asiakirjoina tai tietoina, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.¹⁷
- (31) Finanssivalvonta suosittaa lisäksi, että valvottava huomioi, mihin tarkoitukseen asiakirja on myönnetty ja mikä on asiakirjan myöntämisprosessi, kun se arvioi, mitä henkilöllisyyden todentamisasiakirjoja se pitää rahanpesulain 1 luvun 4 § 7 kohdan tarkoittamalla tavalla luotettavina ja riippumattomina. Valvottava voi luoda riskiperusteisen arvioinnin perusteella eri menettelytavat sille, mitä asiakirjanäyttöä asiakkaan tulee esittää henkilöllisyytensä todentamiseksi yhtäältä asiakassuhdetta perustettaessa ja toisaalta asiakassuhteen aikana.
- (32) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava luo menettelytavat henkilöllisyyden todentamiseen käytettävän asiakirjan aitouden varmistamiseksi.

¹⁶ Neljäs rahanpesudirektiivi 14 artikla.

¹⁷ Esimerkiksi tunnustuslain 17 §:ssä säädetään tunnistusvälineen hakijana olevan luonnollisen henkilön tunnistamisesta. Tunnustuslaissa käytetään termiä henkilöllisyyden varmentaminen siinä missä rahanpesulaissa puhutaan henkilöllisyyden todentamisesta. Kuluttajansuojalain 7 luvun 15 §:ssä säädetään luotonhakijan henkilöllisyyden todentamisesta.

- (33) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ottaa henkilöllisyyden todentamista koskevia menettelytapoja laatiessaan huomioon EBA:n riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdat 4.9.–4.11. kun kyse on henkilöistä, joilla on laillisia ja uskottavia syitä kyvyttömyydelleen toimittaa perinteisiä henkilöllisyyden todentamisasiakirjoja.
- (34) Finanssivalvonta suosittaa, että kohdassa 33 tarkoitetuissa tilanteissa, valvottava arvioi voiko se asiakassuhteeseen liittyvien riskien hallitsemiseksi tarjota asiakkaalle esimerkiksi vain rajattuja palveluita ja seurata asiakassuhdetta tehostetusti.

MÄÄRÄYS (kohta 35)

- (35) Valvottavan on todentamissaan henkilöllisyyttä todentamisasiakirjoista varmistettava, että henkilö muistuttaa asiakirjan kuvassa olevaa henkilöä ulkonäön, iän ja muiden asiakirjan sisältämien tietojen osalta.

OHJE (kohta 36)

- (36) Finanssivalvonta suosittaa, että määräystä 35 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 28 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.

6.3.3 Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentaminen

- (37) Rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 7 kohdan mukaan henkilöllisyyden todentamisella tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella;
- (38) Rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan, jos joku toimii asiakkaan lukuun (edustaja), ilmoitusvelvollisen tulee tunnistaa ja todentaa myös edustajan henkilöllisyys sekä varmistaa edustajan oikeus toimia asiakkaan puolesta.

OHJE (kohdat 39–45)

- (39) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 7 kohdan mukainen henkilöllisyyden todentaminen tarkoittaa oikeushenkilön kohdalla sitä, että oikeushenkilön olemassaolo varmistetaan luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevista tiedoista ja/tai asiakirjoista.
- (40) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 7 kohdassa tarkoitetuista luotettavista ja riippumattomista lähteistä peräisin olevia tietoja ovat oikeushenkilön kohdalla muun muassa edellä kohdassa 23 tarkoitetuista julkisista rekistereistä saatavat tiedot.
- (41) Finanssivalvonta suosittaa valvottavan ottavan huomioon, että kaikissa valtioissa tietoa ei ole saatavilla julkisista rekistereistä, joita voitaisiin pitää rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 7 kohdassa tarkoitettuna luotettavana ja riippumattomana lähteenä. Valvottavan tulisi arvioida huolellisesti ulkomaisesta rekisteristä saadun tiedon ajantasaisuutta, luotettavuutta ja käytettävyyttä (kts. edellä luku 6.3.1, kohta 22).
- (42) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 3 momentin mukainen velvollisuus tunnistaa ja todentaa edustajan henkilöllisyys tarkoittaa oikeushenkilön kohdalla sitä, että

oikeushenkilön edustajan henkilöllisyys tulee todentaa vastaavalla tavalla kuin sellainen asiakas, joka on luonnollinen henkilö¹⁸.

- (43) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 4 momentti tarkoittaa sitä, että oikeushenkilön edustajan henkilöllisyys on todennettava pääsääntöisesti ennen liikesuhteen aloittamista tai liiketoimen suorittamista ja mahdollisuus viedä oikeushenkilön edustajan henkilöllisyyden todentaminen päätökseen vasta asiakassuhteen perustamishetken jälkeen on poikkeus pääsääntöön¹⁹.
- (44) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisten menettelytapojen tulee sisältää riskiperusteiset menettelytavat oikeushenkilön edustajan tunnistamiseksi, edustajan henkilöllisyyden todentamiseksi ja edustusoikeuden varmistamiseksi.
- (45) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 3 momentin mukainen edustajan oikeuden varmistaminen voidaan tehdä tarkistamalla edustajan nimenkirjoitusoikeus kaupparekisteriotteelta. Edustusoikeus voi myös perustua esimerkiksi käräjäoikeuden päätökseen konkurssipesän pesänhoitajan määräämisestä tai valtakirjaan. Valvottavan tulee arvioida edustamiseen oikeuttavan asiakirjan luotettavuutta ja tarvittaessa sen tulee ryhtyä lisätoimenpiteisiin edustusoikeuden varmistamiseksi.

6.3.4 Luonnollisen henkilön edustaja

- (46) Rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan, jos joku toimii asiakkaan lukuun (edustaja), ilmoitusvelvollisen tulee tunnistaa ja todentaa myös edustajan henkilöllisyys sekä varmistaa edustajan oikeus toimia asiakkaan puolesta.
- (47) Holhoustoimilain (442/1999) 4 § mukaan alaikäisen edunvalvojina ovat hänen huoltajansa, jollei muualla ole toisin säädetty (kts 24 ja 25 §:t).
- (48) Yleisten edunvalvojien osalta on 1.4.2023 voimaan tulevan rahanpesulain **3 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohdassa** erikseen todettu, että ilmoitusvelvollisen on säilytettävä asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista edunvalvojan nimen, syntymäajan ja henkilötunnuksen sijasta palveluntuottajan yksilöintitiedot, edunvalvojan nimike sekä, jos palveluntuottajalla on useampi kuin yksi yleinen edunvalvoja, edunvalvojan järjestysnumero.

OHJE (kohdat 49–56)

- (49) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 § 3 momentissa tarkoitettu edustamisessa voi olla kyse esimerkiksi luonnollisen henkilön edustamisesta valtakirjalla, alaikäisen henkilön edustamisesta tai siitä, että asiakkaalle määrätty edunvalvoja toimii asiakkaan edustajana.
- (50) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen menettelytapojen tulee sisältää riskiperusteiset menettelytavat edustajan tunnistamiseksi, edustajan henkilöllisyyden todentamiseksi ja edustusoikeuden varmistamiseksi.
- (51) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettulla edustusoikeuden varmistamisella tarkoitetaan sitä, että edustusoikeus tulee varmentaa

¹⁸ Katso tarkemmin luonnollisen henkilön henkilöllisyyden todentamisesta kohdasta 6.3.2.

¹⁹ Katso tarkemmin edellä 6.3.2. kohdat 26-27.

valtakirjan, edunvalvontamääräyksen, muun edustamiseen oikeuttavan asiakirjan perusteella tai muulla luotettavalla tavalla. Valvottavan tulee arvioida edustamiseen oikeuttavan asiakirjan luotettavuutta ja tarvittaessa sen tulee ryhtyä lisätoimenpiteisiin edustusoikeuden varmistamiseksi.

- (52) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 § 3 momentissa tarkoitettu edustaja tulee tunnistaa ja tämän henkilöllisyys todentaa noudattaen mitä edellä luvussa 6.3.2 on todettu luonnollisen henkilön tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta.
- (53) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 3 momentti tarkoittaa sitä, että kun alaikäisen edunvalvojina ovat hänen huoltajansa, kumpikin huoltaja tulee tunnistaa ja heidän henkilöllisyytensä tulee todentaa asiakassuhdetta perustettaessa. Tämän jälkeen huoltajat voivat sopia siitä, että yhdelle huoltajalle annetaan valtuus hoitaa alaikäisen lapsen asioita yksin ilman toisen huoltajan myötävaikutusta.
- (54) **Hallituksen esityksen** mukaan yleisen edunvalvojan tunnistaminen ja henkilöllisyyden varmentaminen on mahdollista välillisesti palveluntuottajan antamien tietojen avulla. Ilmoitusvelvollisen ei tulisi kopioida henkilöllisyyden todentamiseen käytettyä asiakirjaa tai tallentaa asiakkaan tuntemistietoina edunvalvojan henkilötietoja, vaan ilmoitusvelvollinen säilyttäisi pelkästään säännöksessä mainitut tiedot. Palveluntuottajaa koskevien tietojen ja yleisen edunvalvojan järjestysnumeron avulla valvottavan olisi kuitenkin mahdollisuus tarvittaessa tarkistaa viranhaltijan nimi ja tiedot työnantajalta.²⁰
- (55) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei yleisten edunvalvojien tietoja tule käsitellä valvottavan järjestelmissä siten, että ne voivat sekoittua edunvalvonassa olevien päämiesten henkilötietoihin eikä muutoinkaan pääse syntymään tilanteita, joissa yleisen edunvalvojan turvallisuus ja yksityiselämän suoja vaarantuisivat.
- (56) Finanssivalvonta suosittaa, että myös muissa kuin edellä kohdassa 54 tarkoitetuissa yleisen edunvalvonnan tilanteissa valvottava varmistaa, että edunvalvojan ja asiakkaana olevan päämiehen tiedot eivät valvottavien järjestelmissä sekoitu.

6.3.5 Etätunnistaminen

- (57) Jos asiakas ei ole läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa (etätunnistaminen), rahanpesulain 3 luvun 11 §:n mukaan ilmoitusvelvollisen tulee rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin vähentämiseksi:
- 1) todentaa asiakkaan henkilöllisyys hankkimalla lisäasiakirjoja tai -tietoja luotettavasta lähteestä;
  - 2) varmistaa, että liiketoimeen liittyvä suoritus tulee luottolaitoksen tililtä tai se maksetaan tilille, joka on aiemmin avattu asiakkaan nimiin; tai
  - 3) todentaa asiakkaan henkilöllisyys vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) tarkoitettulla tunnistusvälineellä tai sähköisen allekirjoituksen hyväksytyllä varmenteella, josta säädetään sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 28 artiklassa, taikka muun sähköisen tunnistamistekniikan avulla, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.

²⁰ HE 236/2021 vp, s. 58–59

OHJE (kohdat 58–66)

- (58) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettussa riskiarviossa tulee arvioida etätunnistamiseen liittyviä riskejä ja riskienhallintakeinoja, mikäli valvottava käyttää asiakkaan tunnistamiseksi ja henkilöllisyyden todentamiseksi etätunnistamista.
- (59) EBA:n riskitekijöitä koskevan ohjeen kohdan 4.31 mukaisesti sähköisten tunnistamiskeinojen käyttö ei itsessään lisää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä, etenkin, jos näiden sähköisten keinojen asetuksen (EU) 910/2014 mukainen varmuustaso on korkea.²¹
- (60) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen menettelytapojen tulee sisältää etätunnistamiseen liittyvät menettelyt, mikäli valvottava toiminnassaan käyttää etätunnistamista. Etätunnistamista koskevista menettelyistä tulee käydä ilmi, mitä lähteitä valvottava pitää etätunnistettaessa henkilöllisyyden todentamiseksi luotettavina ja riippumattomina rahanpesulain 1 luvun 4 § 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettulla tavalla.
- (61) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 11 § tarkoittaa sitä, että asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen etätunnistamistilanteissa saattaa edellyttää useiden eri menetelmien yhdistämistä ja lisätietojen pyytämistä sekä asiakkaalta että luotettavista ja riippumattomista lähteistä.
- (62) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 11 §:n etätunnistamistilanteissa henkilöllisyyden todentaminen tulee perustua rahanpesulain 1 luvun 4 § 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuihin luotettavista ja riippumattomista lähteistä peräisin oleviin tietoihin ja asiakirjoihin.
- (63) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava, joka käyttää toiminnassaan etätunnistamista, todentaa luonnollisen henkilön henkilöllisyyden asiakassuhdetta perustettaessa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) tarkoitettulla tunnistusvälineellä tai sähköisen allekirjoituksen hyväksytyllä varmenteella, josta säädetään sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 28 artiklassa taikka muun sähköisen tunnistamistekniikan avulla, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.
- (64) Finanssivalvonnan suosittaa, että valvottava, joka käyttää toiminnassaan etätunnistamista, ei käytä luonnollisen henkilön henkilöllisyyden todentamiseksi asiakassuhdetta perustettaessa rahanpesulain 3 luvun 11 § 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja menetelmiä siten, että henkilöllisyyden todentaminen perustuisi ainoastaan asiakkaalta saatuun asiakirjanäyttöön ja siihen, että liiketoimeen liittyvä suoritus tulee luottolaitoksen tililtä tai se maksetaan tilille, joka on aiemmin avattu asiakkaan nimiin.
- (65) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan silloin, kun on kyse oikeushenkilön henkilöllisyyden todentamisesta asiakassuhdetta perustettaessa etätunnistamismenettelyä käyttäen, valvottava voi toimia rahanpesulain 3 luvun 11 § 1 kohdan mukaan eli hankkia oikeushenkilön henkilöllisyyden todentamiseksi lisäasiakirjoja tai -tietoja luotettavasta lähteestä.
- (66) Finanssivalvonta suosittaa, että sekä luonnollisen henkilön että oikeushenkilön edustajan henkilöllisyyden todentamiseksi noudatetaan, mitä kohdassa 63 on todettu.

²¹ kts. myös neljännen rahanpesudirektiivin korkeamman riskin tekijöitä koskevan liitteen III 2 kohdan c -alakohta

Muun sähköisen tunnistamistekniikan käyttö henkilöllisyyden todentamisessa

OHJE (kohdat 67–72)

- (67) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ottaa huomioon sen, mitä EBA:n riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdissa 4.32–4.37 on ohjeistettu innovatiivisten teknisten keinojen käytöstä henkilöllisyyden todentamisessa, mikäli se aikoo ottaa käyttöönsä muun sähköisen tunnistamistekniikan.
- (68) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ottaa huomioon FATF:n ohjeistuksen Guidelines on Digital ID.
- (69) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava varmistaa käytetyn menetelmän tietoturvallisuuden ja todisteellisuuden. Todisteellisuudella tässä tarkoitetaan sitä, että jälkeenpäin voidaan tarkastella, mihin tietoihin todentaminen on yksittäistapauksessa perustunut ja milloin se on tapahtunut.
- (70) Finanssivalvonta suosittaa, että harkitessaan muun sähköisen tunnistamistekniikan käyttämistä asiakkaan tunnistamisessa ja henkilöllisyyden todentamisessa, valvottava arvioi tunnistamistekniikan riittävyttä suhteessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin.
- (71) Finanssivalvonta suosittaa, että arvioidessaan tunnistamistekniikan riittävyttä, valvottava kiinnittää erityistä huomiota siihen, että henkilöllisyyden todentamisessa käytetään hyväksi luotettava ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevia asiakirjoja tai tietoja (kts. luotettavista lähteistä edellä luku 6.3.1, kohdat 22–23).
- (72) Finanssivalvonta tulkin mukaan valvottavan tulee varmistua siitä, että rahanpesulain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitetut asiakkaan tuntemistiedot ovat sen saatavilla rahanpesulain mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi ja, että tiedot säilytetään lain edellyttämällä tavalla.

6.3.6 Henki- ja muuhun sijoitusvakuutukseen liittyvä erityinen tunnistamisvelvollisuus

- (73) Rahanpesulain 3 luvun 5 §:n 1 momentissa on säädetty luotto- ja rahoituslaitoksen velvollisuudesta selvittää muiden rahanpesulain 3 luvun mukaisten tuntemistietojen ohella henki- ja muun sijoitusvakuutuksen:
1. edunsaajan nimi, kun henkilö on yksilöity tai nimetty edunsaajaksi;
  2. muulla kuin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla jaoteltujen edunsaajien riittävät yksilöintitiedot maksun suorittamiseksi sen erääntyessä.
- (74) Rahanpesulain 3 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan edunsaajan henkilöllisyys on todennettava, kun maksu suoritetaan.
- (75) Rahanpesulain 3 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan luotto- ja rahoituslaitoksen on tunnistettava kolmas osapuoli, jolle tai jonka hyväksi henki- tai sijoitusvakuutus siirretään, kun siirto toteutetaan, jos luotto- tai rahoituslaitos tiesi siirrosta.
- (76) Rahanpesulain 3 luvun 5 § 4 momentin mukaan luotto- ja rahoituslaitoksen on huolehdittava siitä, että sillä on riittävät tiedot ulkomaisen trustin tai yrityspalveluja tarjoavan tosiasiallisista edunsaajista, jotta se pystyy selvittämään ulkomaiseen trustiin tai yrityspalveluihin liittyviä oikeuksiaan.

- (77) Rahanpesulain 3 luvun 5 §:n 5 momentissa säädetään velvollisuudesta selvittää, onko henki- tai muun sijoitusvakuutuksen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö viimeistään silloin, kun maksu suoritetaan tai vakuutus siirretään kokonaan tai osittain. Jos vakuutukseen tai sen edunsaajaan liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski, luotto- tai rahoituslaitoksen toimihenkilön on lisäksi ilmoitettava asiasta laitoksen johdolle ennen vakuutuskorvauksen maksamista ja noudatettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia säännöksiä.

OHJE (kohdat 78–83)

- (78) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 5 § tarkoittaa sitä, että valvottavan, joka tarjoaa henki- ja muita sijoitusvakuutuksia, on varmistettava, että se hankkii tiedon henkivakuutus sopimusten ja muiden sijoitusvakuutus sopimusten edunsaajista heti, kun edunsaajat on yksilöity tai nimetty.
- (79) Finanssivalvonta suosittaa, että jos kyse on edunsaajista, jotka on yksilöity nimeltä mainittuina henkilöinä, valvottavan tulee nimen lisäksi tallentaa myös henkilön henkilötunnus, syntymäaika tai muu vastaava tunnistetieto.
- (80) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 5 §:n 1 momentin 2 kohta tarkoittaa sitä että, jos kyse on edunsaajista, joita ei nimetä vaan ne määritellään esimerkiksi ryhmän ominaisuuksien mukaan, tulee valvottavan hankkia riittävät tiedot kyseisistä edunsaajista, jotta valvottava voi varmistua siitä, että se pystyy todentamaan kyseisen edunsaajan henkilöllisyyden korvauksen maksuajankohtana.
- (81) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 5 §:n 2 momentti tarkoittaa sitä, että maksun suoritus hetkellä tapahtuva edunsaajan henkilöllisyys todennetaan kuten asiakkaan henkilöllisyyden todentamisesta on säädetty. Luonnollisen henkilön henkilöllisyyden todentamisesta on annettu ohjeita luvussa 6.3.2. ja etätunnistamisen osalta luvussa 6.3.5. Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentamista on annettu ohjeita luvussa 6.3.3.
- (82) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 5 §:n 3 momentin mukainen velvollisuus tunnistaa kolmas osapuoli, jolle tai jonka hyväksi henki- tai sijoitusvakuutus siirretään, koskee tilanteita, joissa vakuutus tuotetta koskeva maksu määräys osoitetaan osittain tai kokonaan kolmannelle osapuolelle. Luotto- ja rahoituslaitoksen on tällöin tultuaan tietoisiksi maksu määräyksestä tunnistettava henkilö, joka saa maksun itselleen, riippumatta siitä, onko kyse luonnollisesta henkilöstä, oikeushenkilöstä tai muusta omistusjärjestelystä, kuten trustista.
- (83) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua riskiperusteista arviointia tehdessään ottaa huomioon myös vakuutuksen edunsaajaan liittyvät riskit ja ryhtyä asiakassuhteeseen liittyviin riskeihin nähden oikeasuhteisiin toimenpiteisiin. Mikäli riski on kohonnut, tulee valvottavan arvioida tarvetta tehostetuille tuntemistoi-
mille.

6.4 Asiakkaan tuntemistiedot

6.4.1 Asiakasta koskevien tietojen hankkiminen

- (84) Rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetään säilytettävistä asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista. Momentin kohdissa 1–7 säädetään sellaisten perustietojen säilyttämisestä kuten esimerkiksi asiakkaan nimi ja osoite.
- (85) Rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaan säilytettäviä tietoja ovat tiedot asiakkaan toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, taloudellisesta asemasta, perusteet liiketoimen tai palvelun käytölle ja tiedot varojen alkuperästä sekä muut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettut asiakkaan tuntemiseksi hankitut tarpeelliset tiedot.
- (86) Rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on hankittava tietoja asiakkaansa ja tämän tosiasiallisen edunsaajan toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteista palvelun tai tuotteen käyttämiselle. Ilmoitusvelvollinen saa hyödyntää asiakkaasta tai tämän tosiasiallisesta edunsaajasta eri tietolähteistä saatavilla olevia tietoja asiakasta koskevan riskiarvion laatimiseksi ja ylläpitämiseksi, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi sekä tässä laissa tarkoitettun ilmoitusvelvollisuuden ja selonottovelvollisuuden täyttämiseksi.
- (87) Rahanpesulain 3 luvun 4 § 1 momentissa todetaan lisäksi, että ilmoitusvelvollisen on kiinnitettävä erityistä huomiota tietolähteen uskottavuuteen ja luotettavuuteen.
- (88) Rahanpesulain 3 luvun 3 § 2 momentin 9 kohdan mukaan säilytettäviä tietoja ovat myös 4 §:n 3 momentissa säädetyn selonottovelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välttämättömät tiedot.²²

OHJE (kohdat 89–98)

- (89) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 4 §:ssä säädetyn asiakasta koskevien tietojen hankkimisvelvoitteen tarkoituksena on varmistaa, että valvottavalla on riittävät tiedot asiakassuhteeseen liittyvien riskien arvioimiseksi ja asiakkaan yksilöllisen riskitason määrittämiseksi.²³
- (90) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee riskiperusteista lähestymistapaa käyttäen määrittellä ne rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentin kohdassa 8 tarkoitettut tiedot, jotka ovat sen näkemyksen mukaan tarpeellisia asiakkaan riskitason määrittämiseksi huomioiden eri tuotteisiin ja palveluihin sekä asiakasryhmiin liittyvät riskitekijät. Valvottavan asiakkaan tuntemiseksi hankkimien asiakkaan tuntemistietojen laajuus voi vaihdella riskiperusteiseen arviointiin pohjautuen. Myös valvottavan käytössä olevilla riskienhallintakeinoilla on vaikutusta siihen, kuinka kattavasti asiakkaasta tulee kerätä tietoja.
- (91) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 1 momentti tarkoittaa sitä, että valvottavan tulee riskiperusteista lähestymistapaa käyttäen määrittellä, mistä lähteistä ja miten se kerää tietoa asiakkaan tuntemiseksi asiakassuhdetta perustettaessa ja asiakassuhteen aikana. Lähteenä voidaan käyttää erilaisia viranomaislähteitä sekä muita luotettavia ja riippumattomia lähteitä, mutta osa tiedoista voidaan kerätä suoraan asiakkaalta.

²² Katso selonottovelvollisuudesta luku 7.2.

²³ Katso asiakassuhteen riskiperusteisesta arvioinnista luku 6.2, erityisesti määräykset 11-14.

- (92) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee riskiperusteisesti ratkaista, mitä tietolähteitä se pitää rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 1 momentin mukaisesti uskottavina ja luotettavina ja sen tulee lisäksi arvioida tietolähteestä saadun tiedon luotettavuuden aste. Varmistaakseen tiedon uskottavuuden ja luotettavuuden valvottavan voi olla tarpeen selvittää tiedon todenperäisyyttä useammista luotettavaksi arvioimistaan tietolähteistä.
- (93) Hallituksen esityksessä²⁴ on kuvattu tarkemmin, mistä eri tietolähteistä saatavilla olevia asiakasta tai tämän tosiasiallista edunsaajaa koskevia tietoja ilmoitusvelvollinen voi hyödyntää asiakkaan tuntemisvelvollisuuden noudattamiseksi. Tietolähteitä voivat olla esimerkiksi tuomioistuinten päätökset, mediasta saatavat tiedot ja viranomaisrekisterien tiedot. Ilmoitusvelvollisen olisi kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota tietolähteen uskottavuuteen ja luotettavuuteen. Jos tieto perustuu esimerkiksi julkisuudessa esitettyihin tietoihin, ilmoitusvelvollisen olisi suhtauduttava tietoon erityisellä varauksella, koska sillä ei yleensä ole tosiasiallista mahdollisuutta arvioida tiedon antaneen lähteen luotettavuutta. Tietojen merkintään esimerkiksi asiakasrekisteriin pelkästään mediassa liikkuvien tietojen perusteella olisi suhtauduttava varauksellisesti.
- (94) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitetaan tietojen hankkimisella perusteista palvelun tai tuotteen käyttämiselle sitä, että valvottava selvittää, miksi asiakas haluaa asiakassuhteeseen valvottavan kanssa sekä sen mitä ja miten asiakas aikoo käyttää valvottavan tuotteita tai palveluita.
- (95) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava noudattaa EBAn riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdassa 4.38 lueteltuja vähimmäistoimenpiteitä asiakassuhteen luonteen ja tarkoituksen selvittämiseksi.
- (96) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan, kun valvottava tarjoaa luottolaitoslain 15 luvun 6 §:ssä tarkoitettuja peruspankkipalveluita eikä asiakassuhteeseen valvottavan riskiarvion mukaan liity tavanomaista suurempaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä, asiakassuhdetta perustettaessa ja sitä ylläpidettäessä tulee selvittää ja säilyttää vähintään seuraavat tiedot:
- rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentin kohdissa 1, 2 ja 7 tarkoitettut tiedot
  - onko asiakas rahanpesulain 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettu poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, tällaisen henkilön perheenjäsen tai henkilö, jonka tiedetään olevan tällaisen henkilön yhtiökumppani ja onko asiakas ollut rahanpesulain 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettu poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö
  - rahanpesulain 3 luvun 3 § 2 momentin 8 kohdan nojalla
    - tieto asiakkaan taloudellista asemaa kuvaavasta elämäntilanteesta (esim. palkansaaja, eläkeläinen, opiskelija)
    - tieto siitä, onko kyseessä asiakkaan pääasiallinen pankkiasiakkuus
    - tieto varojen ja säännöllisten maksutapahtumien/rahavirtojen alkuperästä tai lähteestä
    - arvio asiakkaan säännöllisen maksuliikenteen määrästä
    - arvio asiakkaan ulkomaanmaksujen määrästä ja peruste maksuille
- (97) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 § 2 momentin 1 kohdassa tarkoitulla osoitteella tarkoitetaan pääsääntöisesti asiakkaan vakituisen asuinpaikan osoitetta.

²⁴ HE 38/2018 vp, s.22.

- (98) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 § 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettun osoitetiedon osalta, on lähtökohtaisesti riittävää, että valvottava tallentaa asiakkaan osoitetiedoksi asiakkaan yhteysosoitteen, jonka kautta asiakas on kirjeitse tavoitettavissa, jos asiakkaalla ei ole vakituista tai tilapäistä osoitetta tai asiakas ei halua antaa osoitettaan voimassa olevan turvakielion vuoksi. Valvottavan tulee riskiperusteisesti arvioida, mikä merkitys asiakkaan kotiosoitteen puuttumisella on asiakkuuteen liittyvään kokonaisriskiin nähden ja voiko valvottava hallita asiakkuuteen liittyviä riskejä. Asiakkuuteen liittyvien riskien hallinta saattaa esimerkiksi edellyttää tehostettua seurantaa tai muita tehostetun tuntemisen toimia.

6.4.2 Rikostuomioita ja rikoksia koskevan tiedon käsittely

- (99) Rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n²⁵ 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella on oikeus käyttää ja muutoin käsitellä asiakkaan tuntemistietona sellaista asiakkaaseen tai tämän tosiasialliseen edunsaajaan kohdistuvaa rikostuomiota tai rikosta koskevaa tietoa, joka on yleisesti saatavilla, jos tieto on välttämätön:
1. asiakassuhteeseen liittyvien rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskien arvioimiseksi; tai
  2. epätavalliseen liiketoimeen liittyvän rahanpesulain 3 luvun 4 §:ssä säädetyn selonottovelvollisuuden hoitamiseksi.
- (100) Rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 2 momentin mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettun henkilötiedon on liityttävä rahanpesuun, terrorismin rahoittamiseen tai siihen rikokseen, jolla rahanpesun kohteena oleva tai terrorismin rahoittamiseen käytettävä omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin.
- (101) Rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 3 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella on oikeus käsitellä rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 1 momentin mukaista henkilötietoa, jos se on peräisin luotettavasta lähteestä ja on paikkansapitävä ja ajantasainen.
- (102) Rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella on oikeus käsitellä rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 1 momentin mukaista henkilötietoa, jos ilmoitusvelvollisella on käytössään menettelyjä, joiden avulla kyseistä tietoa käsiteltäessä voidaan tehdä ero syytteiden, rikostutkinnan, oikeudenkäyntien ja tuomioiden välillä ottaen huomioon oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskeva perusoikeus, puolustautumisoikeus ja syyttömyysolettama.
- (103) Rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 5 momentin mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilötieto on säilytettävä erillään asiakasrekisteristä ja poistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun tieto on ensimmäisen kerran rekisteröity.
- (104) Rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 6 momentin mukaan, mitä tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa säädetään toimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi, sovelletaan myös käsiteltäessä edellä tarkoitettun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja.

OHJE (kohdat 105–107)

- (105) EBan riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdassa 2.5. on esitetty riskitekijöitä, joilla voi olla merkitystä, kun tarkastellaan asiakkaan tai tosiasiallisen edunsaajan maineeseen liittyvää riskiä.

²⁵ Tämä sisältyy rahanpesulain osittaisuudistusta koskevaan esitykseen. Voimaantuloksi suunniteltu 1.4.2022. Ei siten vielä voimassa olevaa oikeutta.

- (106) Hallituksen esityksen²⁶ mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen käsittely edellyttäisi aina ilmoitusvelvollisen harkintaa siitä, täytyykö edellytetty välttämättömyysvaatimus. Säännös antaisi ilmoitusvelvolliselle oikeuden käsitellä arkaluontoisia henkilötietoja välttämättömissä tilanteissa sitä varten, että ilmoitusvelvollinen pystyisi asianmukaisesti arvioimaan ja hallinnoimaan riskejä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi. Ilmoitusvelvollinen voisi käyttää lähteenä yleisesti saatavilla olevaa tietoa, esimerkiksi ns. adverse media -tietoja, joista ilmenee asiakkaaseen kohdistuva rikosepäily tai rikostuomio. Adverse media -tiedoilla tarkoitetaan erilaisista medialähteistä peräisin olevaa negatiivista tietoa asiakkaasta.
- (107) Hallituksen esityksen²⁷ mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 a §:n 5 momentin mukainen nimenomainen suojoitoimenpiteen vaatimus edellyttää, että tieto tulee säilyttää erillään asiakasrekisteristä. Tällä varmistettaisiin, että tietoa käsittelevät vain ne, joilla on tehtävänsä puolesta siihen erityinen tarve. Rekisteröidyllä olisi tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukainen oikeus saada pääsy tietoihin. Tietosuoja-asetuksen 16 artiklan edellyttämällä tavalla rekisteröidyllä olisi myös oikeus tietojen oikaisemiseen.

6.4.3 Tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen

- (108) Rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on tunnistettava ja pidettävä yllä riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia tietoja asiakkaan tosiasiallisista edunsaajista ja tarvittaessa todennettava näiden henkilöllisyys.
- (109) Tosiasiallinen edunsaaja on määritelty rahanpesulain 1 luvun 5 §:ssä.
- (110) Rahanpesulain 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan yhteisön tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka viime kädessä:
1. omistaa suoraan tai välillisesti suuremman kuin 25 % osuuden oikeushenkilön osakkeista tai muuten omistaa vastaavan osuuden oikeushenkilöstä;
  2. käyttää suoraan tai välillisesti suurempaa kuin 25 % osuutta oikeushenkilön äänioikeuksista, ja tämä äänimäärä perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin, tai;
  3. käyttää muulla tavoin tosiasiallisesti määräysvaltaa oikeushenkilössä.
- (111) Rahanpesulain 1 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan osoituksena suorasta omistuksesta pidetään sitä, että luonnollisella henkilöllä on suurempi kuin 25 % omistusosuus tarkasteltavasta oikeushenkilöstä.
- (112) Rahanpesulain 1 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan osoituksena välillisestä omistuksesta pidetään sitä, että:
1. oikeushenkilöllä, jossa yksi tai useampi luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa, on suurempi kuin 25 % omistusosuus tai suurempi kuin 25 % osuus äänioikeuksista tarkasteltavasta oikeushenkilöstä, tai;
  2. luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, jossa luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa, on omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai

²⁶ HE 236/2021 vp s. 59.

²⁷ HE 236/2021 vp s. 60.

niihin verrattaviin sääntöihin perustuva oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä tarkasteltavan oikeushenkilön hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä.

- (113) Rahanpesulain 1 luvun 5 §:n 4 momentin mukaan, jos tosiasiallista edunsaajaa ei pystytä tunnistamaan tai 1 momentissa säädetyt edellytykset eivät täyty, tosiasiallisina edunsaajina pidetään tarkasteltavana olevan oikeushenkilön hallitusta tai vastuunalaisia yhtiömiehiä, toimitusjohtajaa tai muuta vastaavassa asemassa olevaa henkilöä.
- (114) Rahanpesulain 3 luku 6 § 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen tulee pitää kirjaa tosiasiallista edunsaajaa koskevista tunnistamistoimenpiteistä.
- (115) Rahanpesulain 3 luvun 1 § 1 momentin mukaisesti, jos ilmoitusvelvollinen ei pysty toteuttamaan asiakkaan tosiasiallisen edunsaajan tuntemiseksi rahanpesulain 3 luvussa säädettyjä toimia, se ei saa perustaa asiakassuhdetta, suorittaa liiketoimintaa eikä ylläpitää liikesuhdetta.

OHJE (kohdat 116–130)

- (116) Hallituksen esityksen²⁸ mukaan rahanpesulain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 1–2 kohtien mukaisissa tilanteissa edunsaajan asema perustuu esimerkiksi osakasluettelosta ja oikeushenkilön säännöistä todennettavissa oleviin seikkoihin.
- (117) Hallituksen esityksen²⁹ mukaan ilmoitusvelvollisen on lisäksi asiakkaaseen liittyviin rahanpesun riskeihin nähden tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä laajuudessa selvitettävä, käyttääkö joku muu 1 luvun 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua määräysvaltaa asiakkaassa. Tällainen määräysvalta voi perustua esimerkiksi osakassopimukseen tai siihen, että määräysvaltaa käytetään alle 25 prosentin omistusosuuksien kautta. Näissä tilanteissa tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen ei aina ole mahdollista, joten ilmoitusvelvollisen olisi suhteutettava tunnistamisessa käytettävät toimenpiteet asiakkaaseen liittyviin rahanpesun riskeihin.
- (118) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 1 luvun 5 §:n 4 momentin mukainen mahdollisuus pitää tosiasiallisina edunsaajina oikeushenkilön hallitusta tai vastuunalaisia yhtiömiehiä, toimitusjohtajaa tai muuta vastaavassa asemassa olevaa henkilöä, on poikkeussääntö, joka tulee sovellettavaksi vain, jos valvottava ei riskeihin nähden asianmukaisella tavalla ja riittävässä laajuudessa hankkimansa selvityksen nojalla kykene määrittämään tosiasiallista edunsaajaa, jonka asema perustuisi omistukseen tai määräysvaltaan.³⁰
- (119) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottava voi soveltaa rahanpesulain 1 luvun 5 §:n 4 momenttia esimerkiksi silloin, jos omistus on siten hajautunutta, että kunkin omistajan omistus- ja ääniosuus jäävät alle 25 prosentin eikä myöskään kukaan muu käytä rahanpesulain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyllä tavalla muulla tavoin tosiasiallisesti määräysvaltaa oikeushenkilössä.
- (120) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 1 luvun 5 §:n 4 momentin poikkeussääntöä ei voida soveltaa tilanteessa, jossa asiakas kieltäytyy luovuttamasta tietoja tosiasiallisista edunsaajista, vaan sellaisia tilanteita, joissa tosiasiallista edunsaajaa ei pystytä omistuksen tai määräysvallan kautta tunnistamaan.

²⁸ HE 228/2016 vp, s. 106.

²⁹ HE 228/2016 vp, s. 106.

³⁰ kts. tarkemmin myös neljännen rahanpesudirektiivin 3 artiklan 6a-kohdan ii-kohta.

- (121) Hallituksen esityksen³¹ mukaan ilmoitusvelvollinen voi hyödyntää asiakkaan tuntemis- ja tunnistamisvelvollisuuksia täyttäessään tosiasiallisia edunsaajia koskevien rekisterien tietoja. Ilmoitusvelvollinen ei voi kuitenkaan yksinomaan nojata näihin tietoihin täyttäessään asiakkaan tuntemis- ja tunnistamisvelvollisuuksiaan tosiasiallisten edunsaajien osalta.
- (122) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, että rekisteröityjen tietojen käyttökelpoisuutta voivat rajoittaa muun muassa ne tilanteet, joissa rekisteröityjä edunsaajatietoja ei ole päivitetty tai valvottavalla on muuten syytä epäillä niiden paikkansapitävyyttä.
- (123) Hallituksen esityksen³² mukaan sellaisia tosiasiallisten edunsaajien tunnistamiseksi tehtyjä toimenpiteitä, joista ilmoitusvelvollisen tulee rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan pitää kirjaa olisivat esimerkiksi se, kuinka usein tosiasiallista edunsaajaa koskevat tiedot on tarkistettu tai päivitetty, mistä tiedot on tarkistettu, kuten esimerkiksi asiakkaalta, julkisesta rekisteristä tai muusta julkisesta lähteestä ja miten tietoja on arvioitu esimerkiksi niiden luotettavuuden osalta, sekä mahdolliset lisäselvitykset, joita on tehty.
- (124) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan silloin kun valvottava on arvioinut, että asiakassuhteeseen liittyy vähäinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski, rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla asianmukaista ja riittävää on hankkia tosiasiallisia edunsaajia koskeva selvitys asiakkaalta ja verrata tietoja rahanpesulain 6 luvussa tarkoitettujen rekisterien tietoihin.
- (125) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan silloin, kun valvottava on arvioinut, että asiakassuhteeseen liittyy kohonnut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski, rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentin vaatimus asianmukaisista ja riittävästä tiedoista edellyttää sitä, että valvottava hankkii laajemmin asiakirjanäyttöä sen selvittämiseksi, kuka tosiasiallinen edunsaaja on. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi ulkoisten palveluntarjoajien tietopalveluiden hyödyntämistä sekä konserniin kuuluvien yhtiöiden omistajien selvittämistä sitä todentavan asiakirjanäytön perusteella ja näiden yhtiöiden kaupparekisteriotteiden ja yhtiöjärjestysten tarkistamista.
- (126) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kohdassa 125 tarkoitetuissa tilanteissa ja mikäli kyse on monimutkaisista omistusrakenteista, tulee valvottavan rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentin tietojen ylläpitoa koskevan vaatimuksen noudattamiseksi selvittää asiakkaan konsernirakennetta, että selvityksestä käy ilmi omistus- tai äänivaltaoikeudet asiakkaasta kuhunkin tosiasialliseen edunsaajaan asti.
- (127) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentin sekä rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentin nojalla valvottavan tulee tarkistaa tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot ja tarvittaessa päivittää ne, kun se saa tietää asiakkaaseen liittyvistä merkittävistä muutoksista. Esimerkiksi yrityskaupan, fuusion ja jakautumisen yhteydessä, asiakkaan tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot tulee päivittää.
- (128) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan, jos valvottava noudattaessaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentin riskiperusteista arviointia arvioi asiakkaaseen liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kohonneen, valvottavan tulee arvioida, ovatko sen tiedot tosiasiallisista edunsaajista riittäviä ja tulisiko sen ryhtyä tehostetun tuntemisen toimiin.

³¹ HE 228/2016 vp, s. 106.

³² HE 261/2020 vp, s. 21.

- (129) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee riskiperusteisen arvioinnin perusteella ratkaista ne tilanteet, joissa tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyyden todentaminen on rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoin tarpeen.
- (130) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan silloin, kun valvottava on riskiperusteisesti arvioinut tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyyden todentamisen tarpeelliseksi rahanpesulain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoin, tulee tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyys todentaa pääsääntöisesti rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 4 momentin mukaisesti ennen liikesuhteen aloittamista tai liiketoimen suorittamista. Henkilöllisyyden todentaminen voidaan viedä päätökseen liikesuhteen aloittamishetken jälkeen, jos se on tarpeen liiketoiminnan keskeyttämisen välttämiseksi ja jos rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski on vähäinen.

Ilmoitusvelvollisuus Patentti- ja rekisterihallitukselle

- (131) Rahanpesulain 6 luvun 5 §:n mukaan ilmoitusvelvollisen tulee ilmoittaa ilman aiheetonta viivytystä rekisterin ylläpitäjälle³³, jos se havaitsee puutteita tai epä johdonmukaisuuksia asiakkaidensa kaupparekisteriin, yhdistysrekisteriin, uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin tai säätiörekisteriin merkityissä tosiasiallisia edunsaajia koskevissa tiedoissa (*valvontailmoitus*)³⁴.

OHJE (kohdat 132–139)

- (132) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 6 luku 5 § mahdollistaa sen, että valvottava voi pyytää asiakasta päivittämään tosiasiallisia edunsaajia koskevat rekisteröidyt tietonsa, mikäli valvottava havaitsee niissä puutteita tai epä johdonmukaisuuksia.
- (133) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 6 luvun 5 §:ssä tarkoitettua aiheetonta viivytystä ei synny, mikäli valvottava varaa asiakkaalle noin viikon mittaisen määräajan tietojen päivittämiselle ennen valvontailmoituksen tekemistä.
- (134) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 6 luvun 5 §:ssä tarkoitettua valvontailmoitusta ei tarvitse tehdä, jos asiakas päivittää edunsaajatietonsa rekisteriin kohdassa 133 tarkoitetun määräajan puitteissa.
- (135) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 6 luvun 5 §:ssä tarkoitettua valvontailmoitusta ei tarvitse tehdä, jos asiakkaan tosiasiallisia edunsaajia koskevia tietoja ei ole merkitty lainkaan rekisteriin.
- (136) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 6 luvun 5 §:ssä tarkoitetun valvontailmoituksen tekeminen ei vaikuta valvottavan velvollisuuteen tunnistaa tosiasialliset edunsaajat rahanpesulain 3 luvun 6 §:ssä säädetyllä tavalla.
- (137) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava kehottaa asiakastaan tekemään edunsaajailmoituksen viivytyksettä, mikäli asiakkaan tosiasiallisia edunsaajia koskevia tietoja ei ole merkitty lainkaan rekisteriin.
- (138) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioi asiakaskohtaisessa riskiarviossa sen, mikä merkitys asiakkaan kokonaisriskin kannalta on, jos asiakas ei ole ilmoittanut edunsaajatietojaan rekisteröitäväksi tai pitänyt niitä ajan tasalla.

³³ Suomessa kauppa-, yhtiö- tai säätiörekisteriin rekisterin sekä uskonnollisten yhdyskuntien rekisterin ylläpitäjänä toimii Patentti- ja rekisterihallitus.

³⁴ Ohjeita valvontailmoituksen tekemiseksi on julkaistu Patentti- ja rekisterihallituksen verkkosivuilla.

- (139) Finanssivalvonta suosittaa, että mikäli asiakas ei ryhdy toimenpiteisiin oikeiden ja ajantasaisen edunsaajatietojen merkitsemiseksi rekisteriin, valvottava arvioi, onko tilanteessa syytä tehdä epäilyttävää liiketoimea koskeva ilmoitus.

6.4.4 Tuntemistietojen säilyttäminen ja päivittäminen

- (140) Rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on pidettävä kaikki asiakkaan tuntemista ja liiketoimia koskevat asiakirjat ja tiedot ajantasaisina ja olennaisina. Tiedot on säilytettävä luotettavalla tavalla viiden vuoden ajan vakituisen asiakassuhteen päättymisestä. Jos kysymyksessä on 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa taikka mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettu satunnainen liiketoimi, asiakkaan tuntemista koskevat tiedot on säilytettävä viiden vuoden ajan liiketoimen suorittamisesta.
- (141) Rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentissa on tarkemmin määritelty, mitkä asiakkaan tuntemista koskevat tiedot on vähintään säilytettävä.
- (142) Rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan rahanpesulain 3 luvussa säädettyjä asiakkaan tuntemista koskevia toimia on noudatettava riskiperusteiseen arviointiin pohjautuen koko asiakassuhteen ajan.
- (143) Rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyys, jos ilmoitusvelvollinen epäilee aiemmin todennetun asiakkaan henkilöllisyyden todentamistietojen luotettavuutta tai riittävyttä.
- (144) Rahanpesulain 7 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten estämättä ilman aiheetonta viivytystä toimitettava valvontaviranomaiselle maksutta sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi.

OHJE (kohdat 145–152)

- (145) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 7 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetyn viranomaisen tietojensaantioikeuden toteuttamiseksi valvottavan tulee järjestää rahanpesulain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja tietojen säilyttäminen siten, että se pystyy toimittamaan tiedot Finanssivalvonnalle ilman aiheetonta viivytystä.
- (146) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentin velvollisuus pitää asiakkaan tuntemista ja liiketoimia koskevat asiakirjat ja tiedot ajantasaisina ja olennaisina sekä velvollisuus säilyttää nämä tiedot tarkoittavat sitä, että valvottavalla säilyy aukoton ja eheä tietojen kirjausketju (*audit trail*) eri aikoina kerättyjen asiakkaan tuntemistietojen välillä.
- (147) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen menettelytapojen tulee sisältää valvottavan menettelytavat tietojen oikeellisuuden, ajantasaisuuden ja olennaisuuden varmistamiseksi. Tämä tarkoittaa esimerkiksi säännöllisten päivityssyörien määrittämistä eri asiakasryhmille näiden riskitason mukaisesti niin, että mikäli asiakas- tai liikesuhteeseen arvioidaan liittyvän tavallista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, asiakkaan tuntemistietojen ajantasaisuutta, luotettavuutta ja olennaisuutta tulee arvioida useammin.

- (148) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentin vaatimus tietojen ajantasaisuudesta ja olennaisuudesta koskee tietoja, jotka ovat riskiperusteisen lähestymistavan perusteella tarpeen asiakkaan tuntemiseksi.
- (149) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentin asiakkaan tuntemistietojen ajantasaisuuden ja olennaisuuden vaatimus tarkoittaa sitä, että asiakkaan tuntemistietoja päivitettäessä otetaan huomioon rahanpesulain 3 luvun 4 § 2 momentissa tarkoitettujen jatkuvan seurannan havainnot sekä muut tiedot, joita valvottavalle on kertynyt asiakassuhteen aikana asiakkaan toiminnasta.
- (150) Hallituksen esityksen³⁵ mukaan, jos asiakkaan henkilöllisyyden todentamisessa käytetty asiakirja on vanhentunut asiakassuhteen aikana ja asiakas käyttää vahvaa sähköistä tunnistautumista, tietojen ajantasaisuuden ja olennaisuuden vaatimus ei tarkoittaisi sitä, että asiakkaalta pitäisi edellyttää uuden henkilöllisyydistodistuksen esittämistä asiakassuhteen jatkamiseksi.
- (151) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentin vaatimus tuntemistietojen ajantasaisuudesta ei edellytä sitä, että asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen tulisi tehdä uudestaan aina todentamisasikirjan voimassaolon päätyttyä, sillä henkilöllisyys ei ole lähtökohtaisesti tieto, joka vanhenee.

Esimerkki:

Kun valvottava voi tarkistaa automaattisesti väestötietojärjestelmästä sellaisen asiakkaan henkilötietojen ajantasaisuuden, jolla on suomalaisen henkilötunnus, henkilöllisyyden todentaminen uudelleen ei olisi välttämättä tarpeen.

- (152) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan henkilöllisyyden todentaminen voi olla tarpeen tehdä uudelleen 3 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen tilanteiden lisäksi silloin, kun tietojen tarkistaminen ei ole mahdollista luotettavista lähteistä esimerkiksi ulkomaalaisen asiakkaan kohdalla.

6.5 Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

6.5.1 Yksinkertaistettu menettely asiakkaan tuntemiseksi

- (153) **Rahanpesulain 3 luvun 8 §:n** mukaan ilmoitusvelvollinen saa rahanpesulain 3 luvun 2–4 §:iä ja 6 §:ää sovellettaessa noudattaa yksinkertaista menettelyä asiakkaan tuntemiseksi, jos ilmoitusvelvollinen arvioi **riskiarvion perusteella**, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy vähäinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. Ilmoitusvelvollisen on kuitenkin seurattava asiakassuhdetta 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla epätavallisten tai **epäilyttävien** liiketoimien havaitsemiseksi.
- (154) Valtioneuvoston asetuksen (929/2021) 1 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on rahanpesulain 3 luvun 8 §:ssä tarkoitettuun yksinkertaistettuun tuntemismenettelyyn sisältyviä toimia sopeuttaessaan varmistettava, että asiakkaan tuntemistoimet ovat riittävät suhteessa palveluun, uuteen ja jo olemassa olevaan tuotteeseen tai liiketoimeen, jakelukanavaan, teknologiaan, maantieteelliseen alueeseen tai asiakassuhteeseen liittyviin riskeihin sekä poikkeuksellisten tai epätavallisten liiketoimien havaitsemiseksi.

³⁵ HE 38/2018 vp, s. 22.

OHJE (kohdat 155–162)

- (155) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 8 §:n yksinkertaistettu menettely ei mahdollista sitä, että valvottava jättäisi noudattamatta yhtä tai useampaa rahanpesulain 3 luvun 2–4 ja 6 §:ssä asiakkaan tuntemiseksi säädettyä velvoitetta. Yksinkertaistettu menettely mahdollistaa asiakkaan tuntemista koskevien menettelyjen ja asiakkaan jatkuvan seurannan mukauttamisen yhden tai useamman yksittäisen tuntemistoimen osalta tai kaikkien tuntemistoimien osalta. Näin ollen kaikki rahanpesulain 3 luvun 2–4 ja 6 §:n velvoitteet on täytettävä, mutta niitä voidaan täyttää kevennettyä menettelyä käyttäen.
- (156) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 8 §:n 1 momentti ei edellytä sitä, että valvottavan olisi pakko noudattaa yksinkertaistettua menettelyä vähäisen rahanpesun ja terrorismin riskin tilanteissa.
- (157) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan, mikäli valvottava aikoo noudattaa rahanpesulain 3 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksinkertaistettua menettelyä, valvottavan on osana rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja menettelytapoja laadittava menettelyt yksinkertaistetun asiakkaan tuntemisvelvollisuuden noudattamiseksi. Yksinkertaistetun menettelyn ei tarvitse olla samanlainen kaikissa vähäisen riskin tilanteissa.
- (158) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 8 §:ssä tarkoitetun yksinkertaistetun tuntemismenettelyn noudattaminen edellyttää, että valvottava on nimenomaisesti arvioinut, liittykö asiakkaaseen tai yksittäiseen liiketoimeen sellaisia riskitekijöitä, joiden perusteella asiakasta tai yksittäistä liiketoimea ei voitaisi luokitella vähäriskiseksi. Jotta valvottava voisi tehdä tämän arvion, tulee sen hankkia riittävät tiedot asiakkaasta ja sen toiminnan luonteesta ja laajuudesta. Arviointia ei tule perustaa pelkästään yksittäiseen riskitekijään, vaan asiakassuhdetta ja siihen liittyviä riskitekijöitä tulee arvioida kokonaisuutena.
- (159) Finanssivalvonta tulkitsee, että rahanpesulain 3 luvun 8 §:n mukaan asiakkaita on mahdollista ryhmitellä siten, että valvottavan riskiarvion perusteella vähäriskiseksi arvioituun asiakasryhmään kuuluviin asiakkaisiin sovelletaan samanlaista yksinkertaistettua tuntemismenettelyä. Yksinkertaistetun tuntemismenettelyn soveltaminen edellyttää kuitenkin, ettei ole erityisiä seikkoja, jotka nostaisivat yksittäiseen asiakassuhteeseen liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä siten, ettei asiakassuhteeseen liittyvää riskiä voida pitää enää kokonaisuutena arvioiden vähäisenä.
- Tällaisia asiakasryhmiä, joihin voi soveltaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä, jos yksittäiseen asiakassuhteeseen ei liity erityisiä riskiä kohottavia tekijöitä, olisivat esimerkiksi:
- asunto-osakeyhtiö, jonka pääasiallisena tarkoituksena on omistaa ja hallita osakkeenomistajien hallinnassa olevia asuinhuoneistoja
  - tiekunta, joka harjoittaa ainoastaan yksityistien tienpitoon liittyviä toimia
  - yhteisiä vesialueita hallinnoiva osakaskunta, joka harjoittaa ainoastaan vesialueen hoitoon ja sillä tapahtuvaan kalastukseen liittyviä tavanomaisia toimia
  - maanomistajien muodostama ojitusyhteisö, joka harjoittaa ainoastaan yhteisen ojituksen toimeenpanoon ja kunnossapitoon liittyviä toimia
- (160) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa ottamaan huomioon seuraavia tekijöitä, kun se arvioi, liittykö edellä kohdassa 159 tarkoitettuihin asunto-osakeyhtiöasiakkaisiin sellaisia erityisiä seikkoja, jotka nostaisivat asiakassuhteeseen liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä:

- käyttääkö asunto-osakeyhtiö valvottavan tuotteita ja palveluita siten kuin asunto-osakeyhtiöt tyypillisesti käyttävät;
- harjoittaako asunto-osakeyhtiö merkittävässä määrin liiketilojen vuokrausta ja jos kyllä, liittyykö vuokralaisiin riskiä kohottavia tekijöitä esimerkiksi sen myötä, että liiketilojen vuokralaiset toimivat aloilla, joihin liitetään tyypillisesti suurempi rahanpesun riski (esim. yritys, jonka toimintaan liittyy paljon suuria käteissuorituksia);
- onko valvottavan tiedossa, että asunto-osakeyhtiön hallituksen jäseneen tai sellaiseen omistajaan, joka omistaa merkittävän osan asunto-osakeyhtiön osakkeista, liittyy kohonnut rahanpesun riski.

(161) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 8 §:ssä tarkoitetun yksinkertaistetun tuntemismenettelyn noudattaminen ei vapauta valvottavaa rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 momentin mukaisen jatkuvan seurannan järjestämisestä. Valvottavan tulee havaita ja kiinnittää huomiota sellaisiin asiakkaan olosuhteissa tai toiminnassa tapahtuneisiin muutoksiin, joiden perusteella asiakasta ei voida enää pitää vähäisen riskin asiakkaana ja siten yksinkertaistetun tuntemismenettelyn piirissä.

(162) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottavat ottavat yksinkertaistettua asiakkaan tuntemista koskevia menettelytapoja laatiessaan huomioon seuraavat mahdollisuudet keventää asiakkaan tuntemismenettelyä:

- Valvottava toteuttaa asiakkaan tuntemisen menettelyjä asiakkaan tuntemistietojen päivittämiseksi harvemmin kuin esimerkiksi tavanomaisen tai tavanomaista suuremman riskin asiakkaille.
- Valvottava ei hanki erikseen tietoja asiakassuhteen tarkoituksesta, koska se on pääteltävissä asiakkaan käyttämän tuotteen tai palvelun tyypistä, kun tuote tai palvelu on suunniteltu vain yhtä käyttötarkoitusta varten, ja koska kyseinen tuote- tai palvelutyyppi ei ole itsessään korkeariskinen.
- Valvottava toteuttaa asiakkaan ja asiakassuhteen jatkuvaa seurantaa rajoitetummin kuin tavanomaisen tai tavanomaista suuremman riskin asiakkaiden kohdalla esimerkiksi mukauttamalla jatkuvan seurannan toistumistiheyttä ja intensiteettiä. Jatkovaa seurantaa voi myös mukauttaa esimerkiksi seuraamalla vain liiketoimia, jotka ylittävät tietyn kynnyksarvon. Kynnyksarvoa käytettäessä valvottavan on kuitenkin varmistettava, että kynnyksarvo on asetettu kohtuulliselle tasolle ja järjestelmä kykenee tunnistamaan toisiinsa kytkeytyvät liiketoimet, joiden yhteenlaskettu arvo ylittäisi kynnyksarvon.

6.6 Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

6.6.1 Tehostettu menettely asiakkaan tuntemiseksi

(163) Rahanpesulain **3 luvun 10 §:n** mukaan ilmoitusvelvollisen on sovellettava tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi:

- 1) 11—13 ja 13 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa
- 2) jos ilmoitusvelvollinen riskiarvion perusteella arvioi, että **tapaukseen** liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski; taikka

- 3) jos asiakkaalla tai liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä muodostaa Euroopan komission arvion mukaan merkittävän riskin Euroopan Unionin sisämarkkinalle tai ei täytä kansainvälisiä velvoitteita.

- (164) Rahanpesulain 3 luvun 11 - 13 a §:ssä säädetään tehostetusta menettelystä etätunnistamiseen, kirjeenvaihtajasuhteisiin, poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin ja ETA-alueen ulkopuolisiin korkean riskin valtioihin (suuririskiset kolmannet maat) liittyen. Tilanteissa noudatettavat menettelyt on laissa kuvattu yksityiskohtaisemmin, jolloin ilmoitusvelvolliselle jää vähemmän harkintavaltaa kuin ainoastaan rahanpesulain 3 luvun 10 §:ää soveltaessaan.
- (165) Valtioneuvoston asetuksessa (929/2021) on annettu säännöksiä yksinkertaistetusta ja tehostetusta menettelystä asiakkaan tuntemiseksi ja vähäisen tai tavanomaista suuremman riskin tekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja selvittämisessä.

OHJE (kohdat 166–171)

- (166) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee osana rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja menettelytapoja laatia tehostettua asiakkaan tuntemista koskevat menettelytavat rahanpesulain 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettujen tilanteiden varalle.
- (167) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 10 §:ssä säädetty tehostettu tuntemismenettely täydentää normaalia asiakkaan tuntemisen menettelyä, kun tilanteeseen katsotaan liittyvän tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. Tehostetulla menettelyllä pyritään hallitsemaan riskejä tehokkaammin tavanomaista suuremman riskin tilanteissa.
- (168) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottava voi rahanpesulain 3 luvun 10 §:n tehostetun tuntemisvelvollisuuden noudattamiseksi laatia useita menettelytapoja sen mukaan, millaisista tekijöistä korkeampi riski johtuu.
- (169) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan velvollisuus noudattaa rahanpesulain 3 luvun 10 §:ssä säädettyä tehostettua tuntemismenettelyä voi syntyä asiakassuhdetta perustettaessa tai sen aikana.
- (170) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ottaa omia asiakkaan tuntemisen menettelytapojaan laatiessaan huomioon EBA:n riskitekijöitä koskevien ohjeiden esimerkit tavanomaista suurempaa riskiä sisältävistä tilanteista sekä tehostetun tuntemisvelvollisuuden noudattamiseksi toteutettavista toimista. Tehostettu menettely voi pitää sisällään esimerkiksi seuraavia toimenpiteitä:
- tietojen hankkimista asiakkaan syntymäpaikasta
  - tarkempien tietojen hankkimista muista lähteistä kuin asiakkaalta
  - lisätietojen hankkimista asiakkaasta, kuten asiakassuhteen tarkoituksesta ja aiotusta luonteesta
  - tarkempien tietojen hankkimista asiakkaan varallisuudesta ja varojen alkuperästä
  - henkilöllisyyden todentamista useista riippumattomista ja luotettavista lähteistä saatujen tietojen avulla
  - asiakkaan tuntemismenettelyjen suorittamista tavanomaista useammin koko asiakassuhteen ajan
  - asiakkaan suorittamien liiketoimien tarkastamista säännöllisesti

- tarkempien tietojen hankkimista asiakkaan liiketoiminnasta
- lisätietojen hankkimista asiakkaan tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista
- asiakkaan aiemman liiketoiminnan tutkimista
- asiakkaan ja asiakkaan tosiasiallisten edunsaajien tutkimista esimerkiksi verkkohauulla
- ylemmän johdon hyväksynnän hankkimista asiakassuhteen perustamiselle tai jatkamiselle

(171) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 10 §:n 1 momentti ei tarkoita sitä, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyvä tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski automaattisesti estäisi valvottavaa solmimasta asiakassuhdetta tai suorittamasta liiketoimea. Valvottava on kyseisessä tilanteessa velvollinen noudattamaan tavanomaista suurempien rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien hallitsemiseksi tehostettua asiakkaan tuntemismenettelyä.

6.6.2 Poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus

- (172) Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö (*PEP, politically exposed person*), poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen ja poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani on määritelty rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin kohdissa 11–13.
- (173) Rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisella tulee olla asianmukaiset riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvat menettelyt sen toteamiseksi, onko asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen edunsaaja, tai onko hän ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani.
- (174) Rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 2 momentin mukaan poliittinen vaikutusvalta on selvitettävä aina, kun ilmoitusvelvollinen arvioi 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisen riskiarvion perusteella, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski.
- (175) Rahanpesulain siirtymäsäännösten mukaisesti 1.4.2023 voimaan tulevan rahanpesulain **3 luvun 13 §:n 3 momentin** mukaan, jos asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, tällaisen henkilön perheenjäsen tai henkilö, jonka tiedetään olevan tällaisen henkilön yhtiökumppani:
- 1) ilmoitusvelvollisen ylemmän johdon on hyväksyttävä asiakassuhteen aloittaminen tällaisen henkilön kanssa;
  - 2) ilmoitusvelvollisen on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet saadakseen selvityksen sellaisen varallisuuden ja varojen alkuperästä, jotka liittyvät kyseiseen asiakassuhteeseen tai liiketoimeen; ja
  - 3) ilmoitusvelvollisen on järjestettävä tehostettu jatkuva asiakassuhteen seuranta
- (176) 31.3.2023 asti edellä kohdassa 175 tarkoitettuja toimenpiteitä tulee noudattaa myös tilanteessa, jossa asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen edunsaaja on ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, tällaisen henkilön perheenjäsen tai henkilö, jonka tiedetään olevan tällaisen henkilön yhtiökumppani.³⁶

³⁶ Rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 3 momentti.

- (177) Rahanpesulain siirtymäsäännösten mukaisesti 1 päivänä huhtikuuta 2023 voimaan tulevan rahanpesulain **3 luvun 13 §:n 4 momentin** mukaan, kun henkilö ei enää toimi merkittävässä julkisessa tehtävässä, ilmoitusvelvollisen on vähintään 12 kuukauden ajan otettava huomioon kyseiseen henkilöön liittyvä jatkuva riski ja sovellettava asianmukaisia riskiperusteiseen arviointiin perustuvia toimenpiteitä siihen asti, kun kyseiseen henkilöön ei enää katsota liittyvän poliittisesti vaikutusvaltaiselle henkilölle ominaista riskiä.
- (178) 31.3.2023 asti rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 4 momentin mukaan henkilöä ei enää pidetä poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä, kun hän ei ole toiminut merkittävässä julkisessa tehtävässä vähintään vuoteen.
- (179) Valtioneuvoston asetuksessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitetuista merkittävistä tehtävistä (610/2019) on listattu ne tehtävät, jota Suomessa pidetään rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 11 kohdassa tarkoitettuina merkittävinä julkisina tehtävinä.

OHJE (kohdat 180–184)

- (180) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee sen rahanpesulain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettussa riskiarviossa arvioida osana asiakassuhteeseen liittyviä riskejä poliittisen vaikutusvallan merkitystä ottaen huomioon erityisesti tarjottavat tuotteet ja palvelut sekä maantieteellinen ulottuvuus.
- (181) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee laatia riskiperusteiset menettelytavat rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehostettua tuntemista koskevien velvoitteiden noudattamiseksi. Menettelytavat voivat vaihdella esimerkiksi sen mukaan, mikä tuote tai palvelu on kyseessä.
- (182) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla valvottavan ylemmällä johdolla tarkoitetaan sellaista tahoa, jolla on riittävästi tietoa valvottavaan kohdistuvasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä sekä riittävä toimivalta tehdä valvottavaan kohdistuvaan riskiin vaikuttavia päätöksiä.
- (183) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan poliittista vaikutusvaltaa koskevat tiedot ovat rahanpesulain 3 luvun 3 §:n nojalla pidettävä ajantasaisina ja olennaisina, mikä tarkoittaa tietojen tarkistamista määräajoin sen seuraamiseksi, onko henkilö edelleen poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä koskevan tehostetun tuntemisvelvollisuuden piirissä.
- (184) Finanssivalvonta suosittaa huomioimaan, että poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä koskevan erityissääntelyn taustalla on korruption torjuntaan liittyvät tavoitteet. Poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä koskevaa sääntelyä ei tulisi tulkita niin, että poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden liiketoimia pidettäisiin lähtökohtaisesti aina epäilyttävinä. Neljännen rahanpesudirektiivin johdanto-osan perustelukappaleen 33 mukaan kieltäytyminen liikesuhteesta henkilön kanssa pelkätään sillä perusteella, että hän on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, on tämän direktiivin ja tarkistettujen FATF:n suositusten kirjaimen ja hengen vastaista.

6.6.3 Euroopan talousalueen ulkopuoliseen korkean riskin valtioon liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus

- (185) Rahanpesulain 3 luvun 13 a §:ssä säädetään tehostetuista toimenpiteistä liittyen liiketoimiin ja maksuihin, jotka liittyvät Euroopan talousalueen ulkopuolisiin, komission yksilöimiin korkean rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin valtioihin (suuririskiset kolmannet maat³⁷).
- (186) Rahanpesulain 3 luvun 13 a §:n 1 momentissa on lueteltu asiakkaan tuntemismenettelyjä, joita ilmoitusvelvollisen tulee noudattaa, ja 2 momentissa on puolestaan luettelo toimenpiteistä, joita ilmoitusvelvollinen voi riskiperusteisen arviointinsa pohjalta suorittaa.

OHJE (kohdat 187–191)

- (187) Finanssivalvonnan suosittaa, että valvottava ottaa huomioon EBA:n riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdat 4.55–4.57 arvioidessaan sitä, onko liiketoimella tai maksulla liittymä korkean riskin valtioon.
- (188) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan pelkästään se, että asiakas tai tämän tosiasiallinen edunsaaja on korkean riskin valtion kansalainen ei sellaisenaan velvoita valvottavaa noudattamaan rahanpesulain 3 luvun 13 a §:n mukaista menettelyä vaan arvioissa on otettava huomioon laajemmin asiakkaaseen ja liiketoimeen liittyviä seikkoja.
- (189) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavalla tulee olla menettelytavat rahanpesulain 13 a § 1 momentissa tarkoitettujen tietojen keräämiseksi. Valvottava voi riskiperusteisesti määrittellä sen, mitä lisätietoja se hankkii.
- (190) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 13 a §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla valvottavan ylemmällä johdolla tarkoitetaan sellaista tahoa, jolla on riittävästi tietoa valvottavaan kohdistuvasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä sekä riittävä toimivalta tehdä valvottavaan kohdistuvaan riskiin vaikuttavia päätöksiä.
- (191) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee laatia rahanpesulain 2 luvun 3 § 2 momentissa tarkoitettujen toimintaperiaatteet ja menettelytavat 3 luvun 13 §:n 2 momentin velvoitteiden noudattamiseksi mukaan lukien niiden tilanteiden määrittäminen, joissa katsoo tarpeelliseksi soveltaa rahanpesulain 3 luvun 13 a § 2 momentissa tarkoitettuja menettelyjä.

6.7 Kirjeenvaihtajasuhteet

6.7.1 Luvun soveltamisala

- (192) Tätä lukua sovelletaan luottolaitoksiin, rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 16 kohdassa tarkoitettuihin rahoituslaitoksiin sekä maksulaitoksiin ja MLL 7 ja 7 a §:ien tarkoittamiin maksupalveluntarjoajiin.

6.7.2 Kirjeenvaihtajasuhteen määritelmä ja vastapuolen tunteminen

- (193) Kirjeenvaihtajasuhteella tarkoitetaan rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 18 kohdan mukaan³⁸:

³⁷ Komission delegoitu asetetus (EU) 2016/1675

³⁸ Neljännen rahanpesudirektiivin 3 artiklan 8 kohdan a ja b alakohdat

- toimintaa, jossa yksi pankki kirjeenvaihtajana tarjoaa vastapuolena olevalle toiselle pankille pankkipalveluja, kuten käyttötilin tai muun passiivitilin ja siihen liittyviä palveluja, kuten kassanhallintaa, kansainvälistä varainsiirtoa, sekkien lunastusta, maksujenvälitystilejä ja valuuttavaihtopalveluja
- luottolaitosten välisiä, finanssilaitosten välisiä sekä luotto- ja finanssilaitosten välisiä suhteita, muun muassa suhteita, joissa kirjeenvaihtajalaitos tarjoaa vastaanottajalaitokselle samankaltaisia palveluja, ja suhteita, jotka on perustettu arvopaperikauppaa tai varainsiirtoa varten.

- (194) Rahanpesulain 3 luvun 12 §:ssä säädetään tehostetusta tuntemismenettelystä, jota tulee soveltaa kirjeenvaihtajasuhteissa ETA-valtion ulkopuoliseen maahan sijoittautuneiden vastapuolten kanssa.
- (195) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskienhallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 § 4 momentti.
- (196) Määräyksissä 198–199 ja ohjeissa 200–204 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 195 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.
- (197) Ohjeita 200–204 sovelletaan luotto- ja rahoituslaitoksen lisäksi myös maksulaitoksiin sekä MLL:n 7 ja 7 a §:issä tarkoitettuihin maksupalveluntarjoajiin.

MÄÄRÄYS (kohdat 198–199)

- (198) Luotto- ja rahoituslaitosten välisissä kirjeenvaihtajasuhteissa ja kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavissa järjestelyissä, joissa toisena osapuolena tai kumpanakin osapuolena on maksulaitos tai MLL:n 7 ja 7 a §:issä tarkoitettu maksupalveluntarjoaja (*kirjeenvaihtajasuhdetta vastaava järjestely*), valvottavan tulee soveltaa rahanpesulain 3 luvun asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita mukaan lukien asiakassuhteen riskiperusteinen arviointi.
- (199) Valvottavan on pystyttävä osoittamaan Finanssivalvonnalle kirjeenvaihtajasuhteen perustaminen sekä se, että sillä on riittävät tiedot vastapuolesta ja vastapuoleen sekä kirjeenvaihtajasuhteen liittyvästä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä.

OHJE (kohdat 200–204)

- (200) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain kirjeenvaihtajasuhteen määritelmää koskevassa 1 luvun 4 §:n 1 momentin 18 kohdassa finanssilaitoksella tarkoitetaan kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyvää tehostettua tuntemisvelvollisuutta koskevan rahanpesulain 3 luvun 12 §:ssä tarkoitettua rahoituslaitosta. Rahoituslaitos määritellään rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 16 kohdassa.
- (201) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettut menettelytavat pitävät sisällään menettelytavat sen määrittelemiseksi, onko sen suhteessa luotto-, rahoitus- tai maksulaitokseen tai MLL:n 7 ja 7 a §:issä tarkoitettuihin maksupalveluntarjoajiin kyse yksittäisistä liiketoimista vai rahanpesulain 1 luvun 4 § 1 momentin 18 kohdassa tarkoitettua

kirjeenvaihtajasuhteesta tai kohdassa 193 tarkoitettua kirjeenvaihtajasuhdetta vastaavasta järjestelystä. Menettelytavoissa tulee ottaa huomioon ainakin vastapuoleen ja liiketoimeen liittyvät riskit.

- (202) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 18 kohdan mukainen kirjeenvaihtajasuhde syntyy ainakin silloin, kun tarkoituksena on tarjota palveluita toistuvasti ja suhde on luonteeltaan jatkuva. Esimerkiksi silloin, kun kirjeenvaihtajapankki tarjoaa maksujenvälitystilin vastapuolelle, muodostuu aina kirjeenvaihtajasuhde.
- (203) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n mukaisessa riskiarviossa tulee arvioida kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä ja näiden riskien hallintakeinoja.
- (204) Finanssivalvonnan suosittaa, että valvottava ottaa riskiperusteisessa arvioinnissaan huomioon EBAn riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdat 8.4–8.9 arvioidessaan kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyviä tekijöitä, jotka lisäävät riskiä tai vähentävät sitä.

6.7.3 Kirjeenvaihtajasuhde ETA-alueelle sijoittautuneen vastapuolen kanssa

- (205) Rahanpesulain 3 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on sovellettava tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi muun muassa silloin, jos ilmoitusvelvollinen riskiarvion perusteella, että tapaukseen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski.
- (206) Ohjeita 207–209 sovelletaan luotto- ja rahoituslaitoksen lisäksi myös maksulaitoksiin sekä MLL:n 7 ja 7 a §:issä tarkoitettuihin maksupalveluntarjoajiin.

OHJE (kohdat 207–209)

- (207) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 10 §:n 1 momentti tarkoittaa sitä, että valvottava voi kirjeenvaihtajasuhteeseen liittyvien riskien arvioinnin perusteella tulla siihen tulokseen, että vastapuoleen tulee kohdistaa tehostettuja tuntemistoimenpiteitä huolimatta siitä, että vastapuoli on sijoittautunut ETA-alueelle.³⁹
- Esimerkki
- Kohonneeseen riskiin voisi viitata esimerkiksi se, jos vastapuoli sijaitsee sellaisessa ETA-valtiossa, joka on FATF:n ylläpitämällä listalla valtioista, joilla on strategisia puutteita rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmässä ja joiden kanssa FATF on laatinut toimintasuunnitelman niiden poistamiseksi⁴⁰. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että vastapuoleen tulisi näissä tilanteissa automaattisesti soveltaa tehostettuja tuntemistoimenpiteitä*
- (208) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan, mikäli valvottava aikoo solmia kirjeenvaihtajasuhteita, sen tulee osana rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja menettelytapoja laatia kirjeenvaihtajasuhteessa noudatettavat riskiperusteiset menettelytavat riittävien tietojen hankkimiseksi mukaan lukien menettelytavat tehostetun tuntemisvelvollisuuden noudattamiseksi.

³⁹ HE 236/2021 vp, s. 63.

⁴⁰ Tätä luetteloa kutsutaan usein ns. "harmaaksi luetteloksi". Kun FATF asettaa maan lisääntyneen monitoroinnin (increased monitoring) kohteeksi, se tarkoittaa, että maa on sitoutunut ratkaisemaan havaitut strategiset puutteet nopeasti sovittujen aikataulujen mukaisesti ja sitä valvotaan tiiviimmin. FATF ei vaadi tehostetun tuntemisvelvollisuuden soveltamista näihin maihin, mutta kannustaa jäseniään huomioimaan riskien arvioinnissa FATFin esittämät havainnot.

- (209) Finanssivalvonta suosittaa, että kirjeenvaihtajasuhteessa ETA-alueelle sijoittautuneen vastapuolen kanssa valvottava riskiperusteisesti:
- hankkii riittävät tiedot vastapuolesta ymmärtääkseen, mistä vastapuolen liiketoiminta koostuu ja sen varmistamiseksi, että vastapuolella on tehokkaat menettelyt rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen säännösten noudattamiseksi
  - arvioi vastapuolen mainetta julkisesti saatavilla olevien tietojen perusteella
  - arvioi vastapuoleen kohdistettavan valvonnan laatua maassa, johon vastapuoli on sijoittautunut
  - vastapuolen tosiasiallisten edunsaajien ja omistajien huolellinen selvittäminen ja omistusrakenteeseen liittyvien riskien arviointi.

6.7.4 Kirjeenvaihtajasuhde ETA-alueen ulkopuolelle sijoittautuneen vastapuolen kanssa

- (210) Rahanpesulain 3 luvun 12 §:n 1 momentin mukaan, jos luotto- tai rahoituslaitos tekee maksujen ja muiden toimeksiantojen hoitamisesta sopimuksen (*kirjeenvaihtajasuhde*) ETA-valtion ulkopuoliseen maahan sijoittuneen luotto- tai rahoituslaitoksen kanssa, luotto- tai rahoituslaitoksen tulee ennen sopimuksen tekemistä hankkia riittävät tiedot vastapuolena toimivasta luotto- tai rahoituslaitoksesta sen liiketoiminnan ymmärtämiseksi.
- (211) Rahanpesulain 3 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan luotto- tai rahoituslaitoksen tulee arvioida vastapuolena toimivan luotto- tai rahoituslaitoksen maine ja valvonnan laatu sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevat toimet. Luotto- tai rahoituslaitoksen ylemmän johdon on hyväksyttävä kirjeenvaihtajasuhteen aloittaminen. Sopimuksessa tulee sopia nimenomaisesti asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttämistä ja näitä koskevien merkityksellisten tietojen toimittamisesta pyynnöstä vastapuolena toimivalle luotto- tai rahoituslaitokselle.
- (212) Lisäksi rahanpesulain 3 luvun 12 §:n 4 momentin mukaan, jos sijoituspalveluyritys, maksulaitos, rahastoyhtiö tai vaihtoehtorahastojen hoitaja tai vakuutusyhtiö tekee sopimuksen 1 momentissa tarkoitettua vastaavasta järjestelystä, on noudatettava, mitä 3 luvun 12 §:ssä säädetään.
- (213) Rahanpesulain 3 luvun 12 §:n 5 momentin mukaan luotto- ja rahoituslaitoksen tulee tarjotessaan maksujenvälitystilejä muille luotto- ja rahoituslaitoksille varmistaa, että vastapuolena toimiva luotto- tai rahoituslaitos:
- 1) on tunnistanut suoraan luotto- ja rahoituslaitoksen tilille pääsevät asiakkaansa ja on noudattanut näiden osalta jatkuvaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta; sekä
  - 2) toimittaa sille pyynnöstä merkitykselliset asiakkaan tuntemista koskevat tiedot.
- (214) Ohjeita 215–219 sovelletaan luotto- ja rahoituslaitoksen lisäksi myös maksulaitoksiin sekä MLL:n 7 ja 7 a §:issä tarkoitettuihin maksupalveluntarjoajiin.

OHJE (kohdat 215–219)

- (215) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioidessaan rahanpesulain 3 luvun 12 §:n tehostetun tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi vaadittavien tietojen riittävyttä ottaa huomioon, mitä todetaan EBA:n riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdassa 8.17.

- (216) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 12 §:n mukainen vaatimus hankkia riittävät tiedot vastapuolesta sen liiketoiminnan ymmärtämiseksi sekä rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukainen riskiperusteisen arvioinnin vaatimus pitävät sisällään ainakin seuraavat toimet:
- vastapuolen maineen arvioiminen julkisesti saatavilla olevien tietojen perusteella
  - vastapuolen sijaintivaltioon liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin, mukaan lukien myös korruptioon liittyvän riskin, arvioiminen.
  - arvio vastapuoleen kohdistettavan valvonnan laadusta maassa, johon vastapuoli on sijoittautunut (esimerkiksi FAFT:n, IMF:n tai muiden arviointiraporttien perusteella tai ottamalla yhteyttä vastapuolen valvontaviranomaiseen)
  - riittävien tietojen hankkiminen sen varmistamiseksi, että vastapuolella on tehokkaat menettelyt rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen säännösten noudattamiseksi
  - vastapuolen tosiasiallisten edunsaajien ja omistajien huolellinen selvittäminen ja omistusrakenteeseen liittyvien riskien arviointi.
- (217) Finanssivalvonta suositaa, että valvottava hankkii tietoa tehostetun tuntemisvelvollisuuden noudattamiseksi luotettavista ja riippumattomista lähteistä sekä suoraan vastapuolelta.
- (218) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 12 §:n 2 momentti pitää sisällään velvoitteen dokumentoida sekä kirjeenvaihtajasuhteen perustaminen että ylemmän johdon hyväksyntä kirjeenvaihtajasuhteen aloittamiselle.
- (219) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kirjeenvaihtajan tarjotessa maksujenvälitystilejä muille luotto- ja rahoituslaitoksille rahanpesulain 3 luvun 12 §:n 5 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja asiakkaiden tuntemista koskevia merkityksellisiä tietoja, jotka vastapuolen tulee toimittaa kirjeenvaihtajalle, ovat ainakin sellaiset tiedot vastapuolen asiakkaista, jotka voivat olla tarpeen rahanpesulain 3 luvun 4 § 3 momentin selonottovelvollisuuden tai 4 luvun 1 §:n ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi.

6.7.5 Pöytälaatikkopankit

- (220) Rahanpesulain 3 luvun 12 §:n 3 momentin mukaan luotto- tai rahoituslaitos ei saa aloittaa tai jatkaa kirjeenvaihtajasuhdetta sellaisen laitoksen kanssa, joka on pöytälaatikkopankki tai jonka tilejä pöytälaatikkopankit voivat käyttää.
- (221) Pöytälaatikkopankilla (*shell bank*) tarkoitetaan rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 19 kohdan mukaan luotto- tai rahoituslaitosta taikka luotto- tai rahoituslaitostoimintaan rinnastettavaa toimintaa harjoittavaa laitosta, joka on perustettu sellaisella lainkäyttöalueella, jolla sillä ei ole fyysistä toimipaikkaa eikä todellista johtoa, ja joka ei kuulu julkisen valvonnan kohteena olevaan luotto- tai rahoituslaitoskonserniin tai vastaavaan muuhun taloudelliseen yhteenliittymään.

OHJE (kohta 222)

- (222) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan luotto- ja rahoituslaitoksilla tulee olla rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettut toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta sen varmistamiseksi, etteivät ne solmi kirjeenvaihtajasuhteita pöytälaatikkopankkien kanssa.

7 Asiakassuhteen jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus

7.1 Jatkuva seuranta

- (1) Jatkuvasta seurannasta säädetään rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 ja 3 momentissa ja asiakkaan tuntemistietojen pitämisestä ajantasaisina ja olennaisina säädetään rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa.
- (2) Rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on järjestettävä asiakkaan toiminnan laatuun ja laajuuteen, asiakassuhteen pysyvyyteen ja kestoon sekä riskeihin nähden riittävä seuranta sen varmistamiseksi, että asiakkaan toiminta vastaa sitä kokemusta ja tietoa, joka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta ja tämän toiminnasta.
- (3) Rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on erityisesti kiinnitettävä huomiota liiketoimiin, jotka rakenteeltaan tai suuruudeltaan taikka ilmoitusvelvollisen koon tai toimipaikan osalta ovat epätavallisia. Samoin on meneteltävä, jos liiketoimilla ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta tai ne eivät sovi yhteen sen kokemuksen tai tietojen kanssa, jotka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta. Tarvittaessa liiketoimeen liittyvien varojen alkuperä on selvitettävä.
- (4) Tietojärjestelmäpohjaisella monitoroinnilla tarkoitetaan tässä luvussa asiakkaan ja liiketoimien jatkuvaa seurantaan liittyviä riskienhallinnan mallimenetelmiä, joissa hyödynnetään ilmoitusvelvollisen ennalta määrittelemiä skenaarioita, joiden avulla tietojärjestelmä nostaa asiakkaita ja liiketoimia jatkotoimenpiteiden ja manuaalisen seurannan kohteeksi.⁴¹
- (5) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 § 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §
- (6) Määräyksissä 17–21 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 5 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

OHJE (kohdat 7–16)

- (7) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettut toimintaperiaatteet ja menettelytavat pitävät sisällään myös menettelytavat rahanpesulain 3 luvun 4 §:ssä säädettyjen jatkuvan seurannan velvoitteiden noudattamiseksi.
- (8) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu jatkuvaan seurantaan kuuluu liiketoimien tarkastaminen koko liikesuhteen aikana sen varmistamiseksi, että suoritettavat liiketoimet ovat yhdenmukaiset niiden tietojen kanssa, jotka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta, tämän liiketoiminnasta ja riskiprofiilista ja tarvittaessa varojen alkuperästä, sekä sen varmistaminen, että hallussa olevat asiakirjat ja tiedot pidetään ajan tasalla⁴².

⁴¹ Riskienhallinnan mallimenetelmistä kts. luku 5.1

⁴² Asiakkaan tuntemistietojen hankkimisesta tarkemmin osiossa 6.4 ja tuntemistietojen päivittämisestä erityisesti 6.4.4, erityisesti kohdassa 138

- (9) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla valvottavan tulee jatkuvan seurannan menettelytapoja laatiessaan ottaa huomioon valvottavan toiminnan luonne, koko ja laajuus sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit.
- (10) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan 3 luvun 4 § 2 momentti tarkoittaa sitä, että jatkuvan seurannan menettelytapojen tulee sisältää menettelyt asiakkaan tuntemistietojen ja asiakkaan toiminnan vertaamiseksi tietoihin, joita valvottava on hankkinut asiakkaasta ja tämän toiminnasta asiakassuhdetta perustettaessa tai asiakassuhteen aikana sekä tietoihin, joita jatkuvan seurannan yhteydessä asiakkaasta ja tämän toiminnasta on saatu.
- (11) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan 3 luvun 4 §:n 2 momentissa riittävällä jatkuvalla seurannalla tarkoitetaan sitä, että jatkuvan seurannan tulee olla valvottavan toiminnan laajuuteen ja asiakassuhteiden riskeihin nähden järjestelmällistä ja kattavaa. Kattavuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kaikki valvottavan tarjoamat tuotteet ja palvelut on otettu huomioon jatkuvassa seurannassa.
- (12) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan 3 luvun 4 §:n 2 momentissa riskeihin nähden riittävällä jatkuvalla seurannalla tarkoitetaan sitä, että mitä suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski asiakkaaseen liittyy, sitä tehokkaammin valvottavan on seurattava asiakkaan toimintaa ja asiakkaan suorittamia liiketoimia sekä varmistettava, että toiminta vastaa asiakkaasta hankittuja tietoja (riskiperusteisuus).
- (13) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 3 momentin velvollisuus noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia toimia riskiperusteisesti koko asiakassuhteen ajan tarkoittaa muun muassa sitä, että valvottavan on osana asiakassuhteen jatkuvaa seurantaa ja erityisesti tuntemistietoja päivitettäessä arvioitava asiakkaan toiminnassa tapahtuvien muutosten vaikutuksia asiakkaan yksilölliseen riskitasoon.
- (14) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan, mikäli kyseessä on rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia tekevä valvottava⁴³, jatkuvan seurannan tulee sisältää menettelyt yksittäisten kynnysarvon ylittävien maksujen tai suoritusten havaitsemiseksi sekä toisiinsa yhteydessä olevien maksujen tai suoritusten havaitsemiseksi.
- (15) Finanssivalvonta suosittaa, että virtuaalivaluutan tarjoajalla olisi asiakkaan tuntemiseksi ja tämän toiminnan seuraamiseksi käytössään tietojärjestelmäpohjainen analyysiohjelma, jos harjoitettavan liiketoiminnan luonne ja laajuus tätä riskiarvion perusteella edellyttää. Virtuaalivaluutan tarjoajan tulisi käyttää analyysiohjelman avulla saatua tietoa myös arvioidessaan asiakkaista toiminnalleen aiheutuvia riskejä.
- (16) Finanssivalvonta suosittaa, että mikäli virtuaalivaluuttaan liittyvän palvelun tarjoaja sallii asiakkaidensa siirtää palveluun tai siirtää palvelusta virtuaalivaluuttoja hyödyntäen toiminnallisuuksia, joiden ilmeinen tarkoitus on hävittää virtuaalivaluuttojen alkuperä, otettaisiin tämä huomioon rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskevassa riskiarviossa sekä jatkuvaa seurantaa järjestettäessä. Esimerkki tässä tarkoitettusta toiminnallisuudesta on niin sanottu mikseri.

MÄÄRÄYS (kohdat 17–21)

- (17) Valvottavan on varmistettava, että jatkuvaan seurantaan on varattu riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöstöresurssit.

⁴³ kts. luku 9.2 kynnysarvoilmoittamisesta

- (18) Valvottavan on järjestettävä jatkuva seuranta niin, että valvottava kykenee havaitsemaan ja reagoimaan ilman aiheutonta viivytystä rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin epätavallisiin liiketoimiin.
- (19) Luottolaitoksilla ja maksulaitoksilla, joilla on lähtökohtaisesti paljon sekä asiakkaita että maksutapahtumia, tulee olla jatkuvan seurannan toteuttamiseksi tietojärjestelmäpohjainen monitorointi.
- (20) Valvottavan on varmistettava, että sekä manuaalisen jatkuvan seurannan menettelyt että sen käytössä mahdollisesti olevat tietojärjestelmäpohjaisen monitoroinnin skenaariot pohjautuvat valvottavan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun riskiarvioon ja, että ne ovat riittävän kattavat ottaen huomioon valvottavan toiminnan luonne, koko ja laajuus. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää riskiarviossa tunnistettuihin eri tuotteita ja palveluita sekä asiakassuhteita koskeviin riskeihin sekä maantieteellisiin riskeihin.
- (21) Valvottavan on varmistettava, että jatkuvaa seurantaa koskevat, rahanpesulain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettut työohjeet sisältävät vähintään:
- ohjeet jatkuvan seurannan eri tehtävien toteuttamiseksi ottaen huomioon valvottavan eri liiketoiminta-alueisiin sekä tuotteisiin ja palveluihin liittyvät riskit
  - ohjeet toteutettujen toimenpiteiden huolelliseksi ja riittäväksi dokumentoimiseksi, erityisesti niin, että jälkikäteen voidaan osoittaa, mihin toimenpiteisiin jatkuvan seurannan havaintojen johdosta (mukaan lukien monitorointiosumien käsittely) on ryhdytty sekä perustelut toimenpiteille

OHJE (kohta 22)

- (22) Finanssivalvonta suosittelee, että määräyksiä 17–21 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 5 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.

7.2 Selonottovelvollisuus

- (23) Rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 3 momentissa säädetään ilmoitusvelvollisen selonottovelvollisuudesta sen asiakkaiden ja näiden liiketoimien osalta. Lainkohdan mukaan ilmoitusvelvollisen on erityisesti kiinnitettävä huomiota liiketoimiin, jotka rakenteeltaan tai suuruudeltaan taikka ilmoitusvelvollisen koon tai toimipaikan osalta ovat epätavallisia. Samoin on meneteltävä, jos liiketoimilla ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta tai ne eivät sovi yhteen sen kokemuksen tai tietojen kanssa, jotka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta. Tarvittaessa liiketoimeen liittyvien varojen alkuperä on selvitettävä.
- (24) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 § 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §
- (25) Määräyksessä 26 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 24 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohta 26)

- (26) Valvottavan tulee varmistaa, että sillä on riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöstöresurssit selonottovelvollisuuden noudattamiseksi mukaan lukien tietojärjestelmäpohjaisen monitoroinnin tuottamien osumien tutkinta.

OHJE (kohdat 27–33)

- (27) Finanssivalvonta suosittaa, että määräystä 26 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 24 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (28) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen menettelytapojen tulee sisältää menettelytavat selonottovelvollisuuden noudattamiseksi. Menettelytavoista tulee muun muassa käydä ilmi, millaista selvitystä ja selvitystä tukevia asiakirjoja asiakkaan liiketoimista tulee hankkia sen ratkaisemiseksi, tuleeko liiketoimesta tehdä rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.
- (29) Finanssivalvonta suosittaa, että arvioidessaan, onko liiketoimi epätavallinen valvottava ottaa huomioon esimerkiksi seuraavia seikkoja:
- onko liiketoimen arvo asiakkaan tai tietyn asiakasryhmän tyyppilliseen toimintaan verrattuna tavanomaista suurempi
  - mistä liiketoimeen liittyviä varoja vastaanotetaan tai mihin liiketoimeen liittyviä varoja siirretään ja vastaako tämä valvottavan käsitystä asiakkaan tai asiakasryhmän tyyppillisestä toiminnasta
  - mahdollistaako liiketoimi asiakkaalle maksujen vastaanottamisen tuntemattomalta kolmannelta osapuolelta
  - liittykö liiketoimeen asiakkaan aiemmasta toiminnasta poikkeavia maantieteellisiä alueita esimerkiksi asiointipaikan, maksujen alkuperä- tai kohdemaan suhteen
  - käytetäänkö tuotteita tai palveluita asiakkaan aiemmasta toiminnasta poikkeavalla tavalla tai yleisellä tasolla kyseisen tuotteen tai palvelun tyyppillisestä käytöstä poikkeavalla tavalla
- (30) Finanssivalvonta suosittaa, että epätavallisia liiketoimia arvioidessaan valvottava hyödyntää tietoja julkisesti saatavilla olevista lähteistä, mikäli valvottava arvioi lähteen olevan luotettava ja riippumaton.
- (31) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ottaa tarvittaessa yhteyttä asiakkaaseen saadakseen lisätietoja liiketoimen tai asiakkaan toiminnan tarkoituksesta. Asiakkaan antama muu kuin asiakirjanäyttöön perustuva selitys asiasta ei kuitenkaan välttämättä olisi riittävä kumoamaan liiketoimea tai asiakkaan toimintaa kohtaan herännyttä epäilystä.
- (32) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava pyytää tarvittaessa asiakkaalta kirjallista selvitystä ja tällöin tulisi kiinnittää erityistä huomiota asiakirjojen aitouteen ja uskottavuuteen. Kirjallisena selvityksenä voisi olla tarpeen pyytää tilanteen mukaan esimerkiksi seuraavia asiakirjoja:
- kauppakirja (kiinteistö, asunto, auto, vene tai muu arvokas omaisuus)
  - kuolinpesän asiakirjat (perukirja, osituskirja tai perinnönjakokirja)
  - asiakkaan palkkalaskelma tai verotuspäätös

- liiketoimintaan liittyvät kauppakirjat, myynti-/ostosopimukset, rahoitussopimukset, ulkomaankauppaan liittyvät tulliasiakirjat ja laskut
- velkakirja

(33) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettulla liiketoimeen sisältyvien varojen alkuperän selvittämisellä tarkoitetaan sen selvittämistä, mihin oikeustoimeen varat liittyvät. Varojen alkuperän selvittämiseksi ei riitä se, että valvottava saa tiedon siitä, keneltä varat ovat peräisin tai esimerkiksi mikä luottolaitos tai muu maksupalveluntarjoaja on toteuttanut varojen siirron.

8 Asiakassuhteesta kieltäytyminen, palveluiden rajoittaminen ja asiakassuhteen lopettaminen

8.1 Yleistä

- (1) Finanssivalvonta on antanut määräykset ja ohjeet 7/2021, joissa suositetaan EBA:n riskitekijöitä koskevien ohjeiden (EBA/GL/2021/02) noudattamista.

OHJE (kohta 2)

- (2) Finanssivalvonta suosittaa, että myös muut kuin määräyksien ja ohjeiden 7/2021 soveltamisalaan kuuluvat valvottavat noudattavat EBA:n riskitekijöitä koskevaa ohjetta myös harkitessaan kieltäytymistä uudesta asiakassuhteesta tai toimenpiteitä olemassa olevien asiakkaiden palveluiden rajoittaminen ja asiakassuhteen lopettaminen.

8.2 Pääperiaatteet asiakassuhteesta kieltäytymiselle, palveluiden rajoittamiselle ja asiakassuhteen lopettamiselle

- (3) Rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan, jos ilmoitusvelvollinen ei pysty toteuttamaan asiakkaan tuntemiseksi tässä luvussa säädettyjä toimia, ilmoitusvelvollinen ei saa perustaa asiakassuhdetta, suorittaa liiketointia tai ylläpitää liikesuhdetta.

Jos ilmoitusvelvollinen on luottolaitos, se ei myöskään saa toteuttaa maksutapahtumaa maksutilin kautta, jos se ei pysty toteuttamaan asiakkaan tuntemiseksi säädettyjä toimia.

Ilmoitusvelvollisen on myös arvioitava, onko sen tarpeellista tehdä tapauksesta epäilyttävää liiketoimea koskeva ilmoitus. Ilmoitusvelvollisen on keskeytettävä asiakkaan tuntemista koskevat toimet, jos ilmoitusvelvollinen perustellusti arvioi tuntemista koskevien toimien vaarantavan epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemisen.

- (4) Rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on pidettävä kaikki asiakkaan tuntemista ja liiketoimia koskevat asiakirjat ja tiedot ajantasaisina ja olennaisina.
- (5) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 § 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §
- (6) Määräyksissä 7–8 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 5 tarkoitettujen määräyksenantovaltuuksien piiriin kuuluvia valvottavia

MÄÄRÄYS (kohdat 7–8)

- (7) Valvottavan tulee varata asiakkaalle riittävä aika tietojen toimittamiselle ennen kuin se ryhtyy rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin asiakassuhteen rajoittamiseksi tai päättämiseksi.

- (8) Asiakkaan tuntemistietojen toimittaminen tulee olla mahdollista usein eri keinoin ottaen huomioon muun muassa se, ettei kaikilla asiakkailla välttämättä ole yhtäläisiä mahdollisuuksia käyttää digitaalisen viestinnän välineitä.

OHJE (kohdat 9–18)

- (9) Finanssivalvonta suosittaa, että määräyksiä 7–8 noudattavat myös ne valvottavat, joita kohdassa 5 luetellut määräyksenantovaltuudet eivät koske.
- (10) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla asiakkaan tuntemiseksi säädetyillä rahanpesulain 3 luvun tarkoittamilla toimilla ei tarkoiteta ainoastaan niitä toimia, joita valvottava toteuttaa hankkiakseen 3 luvussa säädetyt vähimmäistiedot asiakkaan tuntemiseksi vaan myös toimia, jotka perustuvat ilmoitusvelvollisen omiin riskiperusteisiin menettelytapoihin asiakkaan tuntemiseksi.
- (11) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioi riskiperusteisesti kuinka yksityiskohtaisia tietoja valvottavan tulee saada asiakkaan tuntemiseksi, missä menee raja siinä, että saadut tuntemistiedot ovat riittäviä ja milloin valvottavan sitä vastoin tulee ryhtyä rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisiin toimiin palveluiden rajoittamiseksi.
- (12) Hallituksen esityksen⁴⁴ mukaan palveluiden rajoittamisiin tai maksuvälineen sulkemiseen ei saisi ryhtyä, ellei puute asiakkaan tuntemistiedoissa ole olennainen ja välttämätön, kun arvioidaan asiakkaan tuntemiseksi säädetyjä toimia ja asiakkaan riskiperusteista arvioita.
- (13) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisia toimenpiteitä harkittaessa asiakassuhteen päättämisen tulee olla viimesijainen keino tilanteessa, jossa valvottava katsoo, ettei se pysty rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua syytä hallitsemaan asiakassuhteeseen liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä.
- (14) Finanssivalvonta suosittaa, että tilanteessa, jossa asiakas ei anna riittäviä tuntemistietoja, valvottavan tulee ensisijaisesti rajoittaa palveluita (esimerkiksi sulkemalla maksuväline) ja vasta viime kädessä irtisanoa sopimus. Tarve asiakassuhteen päättämiseksi tulisi arvioida jokaisessa yksittäisessä tapauksessa riskiperusteiseen arviointiin pohjautuen.
- (15) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioi asiakkuuksiin liittyviä riskejä monipuolisesti eri riskitekijöiden merkitystä painottaen ja lisäksi arvioivat tapauskohtaisesti, miten riskejä voidaan hallita ennen kuin ne harkitsevat ryhtymistä rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin rajoitustoimiin.
- (16) Finanssivalvontaa suosittaa huomioimaan, että yksittäisiin asiakassuhteisiin liittyvät riskit vaihtelevat myös riskikategorioiden sisällä.
- (17) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa huomioimaan, ettei riskiperusteisen lähestymistavan noudattaminen merkitse sitä, että valvottavien tulee kieltäytyä perustamasta asiakassuhteita tai irtisanoa asiakassuhteita kokonaisten asiakasryhmien kanssa, joihin liittyy korkea riski⁴⁵.
- (18) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ottaa käyttöön asianmukaisia menettelyjä sen varmistamiseksi, että niiden menettelytavat asiakkaan tuntemista koskevien velvoitteiden

⁴⁴ Hallituksen esitys 228/2016 vp, s. 102.

⁴⁵ EBA:n riskitekijöitä koskevat ohjeet, kohta 4.9. riskien välttämisestä (de-risking).

noudattamiseksi eivät johda kohtuuttomaan rahoituspalveluiden käytön estämiseen asiakkailta. Rajoitustoimenpiteiden kohtuullisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon esimerkiksi erityiset syyt, joiden johdosta asiakkaalla on vaikeuksia toimittaa vaadittuja tietoja.

8.3 Taloudellinen osallistavuuden näkökulma

OHJE (kohta 19)

- (19) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava arvioi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskienhallinnan lisäksi tarkoin toimiensa vaikutuksia taloudellisen osallistavuuden (*financial inclusion*) näkökulmasta. Arvioinnissa tulisi huomioida se, millaisia vaikutuksia asiakkaan tai asiakasryhmän asemaan on sillä, että heillä ei ole mahdollisuutta käyttää tiettyjä tuotteita tai palveluita. Tavoitteena tulisi olla tasapaino siinä, miten yhtäältä vältetään ja hallitaan riskejä ja toisaalta turvataan yhteiskunnassa tasapuoliset edellytykset taloudelliselle toiminnalle erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien osalta.

8.4 Syyt tuntemistietojen puutteille

OHJE (kohdat 20–22)

- (20) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisia toimenpiteitä harkittaessa valvottavan tulee huomioida myös, mikä on syy asiakkaan tuntemistietojen puutteellisuudelle.
- (21) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa arvioimaan, voiko asiakassuhteen päättäminen henkilöasiakkaan kohdalla johtaa asiakkaan kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen tilanteessa, jossa asiakkaan tuntemistietojen puutteellisuus liittyy valvottavan omaan laiminlyöntiin tietojen säilyttämisessä ja jossa asiakkaalla on merkittäviä esteitä päivittää tietonsa valvottavan edellyttämin tavoin ja valvottavan edellyttämässä aikataulussa.
- (22) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa arvioimaan, onko henkilöasiakkaalla oikeutettu ja uskottava syy sille, ettei asiakkaan tuntemistoimia voida toteuttaa ja arvioimaan, kuinka suuren riskin se, ettei tuntemistoimia voida toteuttaa, aiheuttaa asiakkuuteen liittyvän kokonaisriskin kannalta. Valvottavan tulisi ottaa huomioon rajoittamistoimien tarpeellisuutta arvioidessaan myös se, etteivät rajoitustoimet johda kohtuuttomaan rahoituspalveluiden käytön estämiseen henkilöasiakkaalta.

8.5 Asiakkaan vaikeudet todentaa henkilöllisyytään uudelleen asiakassuhteen aikana

- (23) Rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyys, jos ilmoitusvelvollinen epäilee aiemmin todennetun asiakkaan henkilöllisyyden todentamistietojen luotettavuutta tai riittävyyttä.
- (24) Rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan rahanpesulain 3 luvussa säädettyjä asiakkaan tuntemista koskevia toimia on noudatettava riskiperusteiseen arviointiin pohjautuen koko asiakassuhteen ajan.

OHJE (kohdat 25–30)

- (25) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan, valvottavan tulee todentaa asiakkaan henkilöllisyys uudelleen rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti, jos valvottava ei ole asiakassuhdetta perustettaessa tallentanut rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuja tietoja henkilöllisyyden todentamisessa käytetystä asiakirjasta tai kopiota asiakirjasta tai tietoja todentamisessa käytetystä menettelystä tai lähteistä tai jos valvottavan tallentamat rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettut tiedot ovat hävinneet.
- (26) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa arvioimaan, voiko asiakassuhteen päättäminen henkilöasiakkaan kohdalla johtaa asiakkaan kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen tilanteessa, jossa aiemmin todennetun henkilöasiakkaan henkilöllisyyden todentamista koskevien tuntemistietojen puutteet liittyvät valvottavan omaan laiminlyöntiin tietojen säilyttämiseksi ja jossa asiakkaalla on merkittäviä esteitä todentaa henkilöllisyytensä uudelleen valvottavan edellyttämin tavoin ja valvottavan edellyttämässä aikataulussa.
- (27) Finanssivalvonta suosittaa valvottavaa arvioimaan, onko henkilöasiakkaalla oikeutettu ja uskottava syy sille, ettei se voi todentaa henkilöllisyyttään uudelleen ja arvioimaan, kuinka suuren riskin se, ettei henkilöllisyyttä voi toteuttaa uudelleen, aiheuttaa asiakkuuteen liittyvän kokonaisriskin kannalta. Valvottavan tulisi ottaa huomioon rajoittamistoimien tarpeellisuutta arvioidessaan myös se, etteivät rajoitustoimet johda kohtuuttomaan rahoituspalveluiden käytön estämiseen henkilöasiakkaalta.
- (28) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 3 momentin mukainen velvollisuus soveltaa rahanpesulain 3 luvussa säädettyjä asiakkaan tuntemista koskevia toimia riskiperusteiseen arviointiin pohjautuen koko asiakassuhteen ajan edellyttää, että valvottava toteuttaa riittäviä ja oikeasuhtaisia riskienhallintakeinoja hallitakseen riskejä, jotka johtuvat siitä, ettei asiakkuuden henkilöllisyyttä voida todentaa uudelleen eikä myöskään rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin rajoitustoimiin voida ryhtyä sen johdosta, että se johtaisi kohtuuttomaan rahoituspalveluiden käytön estämiseen henkilöasiakkaalta.
- (29) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava huomioi edellä kohdassa 27 tarkoitetuissa tilanteissa EBAn riskitekijöitä koskevien ohjeiden kohdassa 4.10 kuvatut keinot hallita riskejä, kun asiakas ei pysty oikeutetuista ja uskottavista syistä toimittamaan henkilöllisyysasiakirjoja perinteisessä muodossa. Näitä keinoja voisivat olla muun muassa
- seurannan tason ja perusteellisuuden mitoittaminen siten, että se on oikeassa suhteessa asiakkaaseen liittyvään rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin, kuten riskiin siitä, että henkilöllisyysasiakirjan heikommassa muodossa toimittanut asiakas ei ehkä ole se, joka hän väittää olevansa, ja
  - vain sellaisten perustason rahoitustuotteiden ja -palvelujen tarjoaminen, joissa rajoitetaan käyttäjien mahdollisuuksia käyttää kyseisiä tuotteita ja palveluja talousrikollisuuteen. Tällaisten perustuotteiden ja -palvelujen kohdalla valvottavan on ehkä myös helpompaa havaita epätavalliset liiketoimet tai liiketoimien mallit, mukaan lukien tilanteet, joissa tuotetta käytetään muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on tarkoitettu. On kuitenkin tärkeää, että kaikki rajoitukset ovat oikeasuhteisia ja että niillä ei rajoiteta kohtuuttomasti tai tarpeettomasti asiakkaiden mahdollisuutta käyttää rahoitustuotteita ja -palveluja.
- (30) Finanssivalvonnan edellä kohdissa 27 ja 28 antamiin ohjeiseen liittyvä soveltamisesimerkki:

Valvottavalla on ollut pitkäaikainen asiakassuhde henkilöasiakkaan kanssa. Valvottavan arvion mukaan asiakassuhteeseen ei liity kohonnutta rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskiä. Valvottava on aikanaan asiakassuhdetta perustettaessa - ja mahdollisesti myös asiakassuhteen aikana useamminkin - todentanut henkilöasiakkaan henkilöllisyyden, mutta näitä tietoja ei ole säilytetty rahanpesulain edellyttämin tavoin valvottavan toimesta tai tiedot ovat hävinneet esim. valvottavan järjestelmämuutosten yhteydessä.

Valvottava on pyytänyt henkilöasiakasta todentamaan rahanpesulain 3 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan edellyttämin tavoin henkilöllisyytensä uudelleen. Henkilöasiakas on kuitenkin hoitolaitoksessa eikä hänellä ole enää voimassa olevaa henkilötodistusta, jonka avulla hän voisi todentaa henkilöllisyytensä eikä hänen ole muutoinkaan mahdollista terveydentilansa perusteella asioida valvottavan luona henkilökohtaisesti. Henkilöasiakkaalla ei ole myöskään mahdollisuutta todentaa henkilöllisyyttään vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmin. Valvottava on havainnut henkilöasiakkaan jatkuvassa seurannassa, että hänen liiketoimensa ovat tavanomaisia ja usein myös säännöllisesti toistuvia (kuten säännölliset eläke ja hoitolaitosmaksut).

Mikäli rajoittamistoimet johtaisivat henkilöasiakkaan kohdalla kohtuuttomaan rahoituspalvelujen käytön estämiseen eikä rajoittamistoimenpiteitä voitaisi pitää valvottavan riskiarvion perusteella myöskään asiakkuuteen liittyvän kokonaisriskin kannalta välttämättömänä, kun otetaan huomioon asiakkaan oikeudet ja uskottavat syyt sille, ettei hän voi todentaa henkilöllisyytensä uudelleen, ei rajoittamistoimenpiteisiin ryhtyminen olisi tarkoituksenmukaista ja oikeasuhtaista. Valvottava arvioi tässä tilanteessa rajoittamistoimenpiteiden sijaan sitä, kuinka suuri riski muodostuu siitä, ettei henkilöllisyyden toteuttamista ole voitu toteuttaa uudelleen ja ryhtyy riskin hallitsemiseksi riittäviin ja oikeasuhtaisiin toimiin.

9 Ilmoitusvelvollisuus rahanpesun selvittelykeskukselle

9.1 Ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta

(1) Rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on täytettyään rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 3 momentissa säädetyn selonottovelvollisuuden viipymättä ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa tarkoitettulle rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta. Ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on tehtävä riippumatta siitä, onko asiakassuhde perustettu tai siitä kieltäydytty, ja siitä, onko liiketoimi suoritettu, keskeytetty tai siitä kieltäydytty.

(2) Rahanpesulain 4 luvun 5 §:n mukaan ilmoitusvelvollisen on keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä liiketoimesta, jos:

1) liiketoimi on epäilyttävä; tai

2) ilmoitusvelvollinen epäilee liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen.

Jos liiketointa ei voida jättää kesken taikka jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen tosiasiallisen edunsaajan selville saamista, ilmoitusvelvollinen voi suorittaa liiketoimen loppuun.

(3) Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeudesta määrätä liiketoimen keskeyttämisestä määräajaksi säädetään rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:ssä, jonka 1 momentin mukaan rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen liiketoimen keskeyttämisestä enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi

OHJE (kohdat 4–10)

(4) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen menettelytapojen tulee sisältää menettelytavat, joita valvottava noudattaa havaitessaan epäilyttäviä liiketoimia mukaan lukien menettelyt epäilyttävää liiketoimea koskevien ilmoitusten käsittelystä valvottavan sisällä sekä ilmoitusten tekemiseksi rahanpesun selvittelykeskukselle.

(5) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta koskee myös tilanteita, joissa epäilyttävyys liittyy asiakkaaseen ja asiakkaan toimintaan yleensä eikä vain yksittäiseen liiketoimeen.

(6) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 4 luvun 5 §:ää tulee soveltaa yhdessä selonottovelvollisuutta koskevan rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 3 momentin ja 4 luvun 1 §:n 1 momentin kanssa niin, että epäilyttävän liiketoimen luonteesta riippuu se, miten selonottovelvollisuuden noudattaminen, ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen sekä liiketoimen keskeyttäminen ja siitä kieltäytyminen ajallisesti sijoittautuvat toisiinsa nähden.

- (7) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottava voi rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun epätavallisen liiketoimen havaittuaan keskeyttää liiketoimen rahanpesulain 4 luvun 5 §:ssä säädetyllä tavalla selonottovelvollisuuden noudattamisen ajaksi, mikäli se on mahdollista eikä vaikeuta liiketoimen edunsaajan selville saamista.
- (8) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 4 luvun 5 §:n nojalla selonottovelvollisuuden noudattamisen ajaksi keskeytetty liiketoimi tulee pitää keskeytettynä tai siitä tulee kieltäytyä, kun rahanpesulain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettu ilmoitus tehdään edellyttäen, että keskeyttäminen tai kieltäytyminen on mahdollista eikä vaikeuta liiketoimen edunsaajan selville saamista.
- (9) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettu ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta rahanpesun selvittelykeskukselle tulee tehdä myös tilanteessa, jossa epäilyttävä liiketoimi havaitaan jälkeinpäin tai jälkeinpäin ilmenee seikka, joka tekee liiketoimesta epäilyttävän.
- (10) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava on selonottovelvollisuutta noudattaessaan tarvittaessa yhteydessä rahanpesun selvittelykeskukseen sen selvittämiseksi, missä määrin liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen vaikeuttaa liiketoimen edunsaajan selvittämistä.

9.2 Kynnysarvoilmoitus

- (11) Rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollinen voi tehdä epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen myös enimmäismääräksi asettamansa kynnysarvon ylittävästä yksittäisestä maksusta tai muusta suorituksesta tai useasta erillisestä toisiinsa yhteydessä olevasta maksusta tai suorituksesta. Maksulaitoslain 1 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun rahanvälityspalvelun tarjoajan on kuitenkin tehtävä ilmoitus jokaisesta yksittäisestä tai useasta erillisestä toisiinsa yhteydessä olevasta maksusta tai suorituksesta, jonka arvo on vähintään 1 000 euroa.
- (12) Kynnysarvoilmoituksella tarkoitetaan tässä luvussa rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia rahanpesun selvittelykeskukselle.

OHJE (kohdat 13–15)

- (13) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu kynnysarvoilmoittaminen täydentää menettelyjä ilmoitusten tekemiseksi epäilyttävistä liiketoimista eikä kynnysarvoilmoittaminen tarkoita, etteikö ilmoitusvelvollisen tulisi tehdä ilmoituksia rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.
- (14) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua muun kuin MLL 1 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettua valvottavan päätös kynnysarvoilmoitusmenettelyn käyttöön ottamisesta sekä kynnysarvon asettamisesta tulee perustua valvottavan riskiarvioon.
- (15) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan kynnysarvoilmoituksia tekevän valvottavan tulee rahanpesulain 2 luvun 3 § 2 momentissa tarkoitetuissa menettelytavoissa määritellä se, mitä valvottava pitää rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuina toisiinsa yhteydessä olevina maksuina tai suorituksina sekä menettelyt tällaisten maksujen ja suoritusten havaitsemiseksi (kts. luku 7.1, kohta 14).

9.3 Ilmoituksen muoto ja sisältö

- (16) Rahanpesulain 4 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on tehtävä sähköisesti rahanpesun selvittelykeskuksen tarkoitukseen varaamaa erityistä sovellusta käyttäen. Ilmoitus voidaan erityisestä syystä tehdä myös muuta salattua yhteyttä tai tietoturvallista menettelyä käyttäen⁴⁶.
- (17) Rahanpesulain 4 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan epäilyttävää liiketoimea koskevassa ilmoituksessa on oltava rahanpesulain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitetut tuntemistiedot sekä tiedot liiketoimen laadusta, liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden määrästä ja valuutasta, varojen tai muun omaisuuden alkuperästä tai kohteesta ja syystä, joka teki liiketoimesta epäilyttävän, sekä siitä, onko liiketoimi suoritettu, onko se keskeytetty vai onko siitä kieltäydytty.
- (18) Rahanpesulain 4 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on annettava maksutta rahanpesun selvittelykeskukselle kaikki epäilyn selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot ja asiakirjat. Ilmoitusvelvollisen on vastattava rahanpesun selvittelykeskuksen tietopyyntöihin sen asettamassa kohtuullisessa määräajassa.

OHJE (kohta 19–21)

- (19) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava laatii ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta siten, että rahanpesun selvittelykeskuksella on sen perusteella mahdollisuus arvioida tapahtumien kulkua ja valvottavan asiassa suorittamia toimenpiteitä. Ilmoitus tulisi kirjoittaa selkeästi ja objektiivisesti.
- (20) Finanssivalvonta suosittaa, että epäilyttävää liiketoimia koskevassa ilmoituksessa valvottava kertoo näkemyksensä siitä, kohdistuuko epäily asiakkaaseen vai epäileekö valvottava asiakkaansa joutuneen epäilyttävän liiketoimen uhriksi.
- (21) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava, jolla on erilaisia tuotteita ja palveluita, sisällyttää ilmoitukseen tiedon siitä, millä liiketoiminta-alueella tai tuotealueella epäilyttävä liiketoimi on havaittu.

9.4 Epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen ja tietoja koskeva salassapitovelvollisuus

- (22) Rahanpesulain 4 luvun 3 §:ssä säädetään epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttämisestä.
- (23) Rahanpesulain 4 luvun 4 §:ssä säädetään epäilyttäviä liiketoimia koskevasta salassapitovelvollisuudesta ja sitä koskevista poikkeuksista.
- (24) Rahanpesulain 4 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollinen ei saa paljastaa ilmoituksen tekemistä tai selvittelyä sille, johon epäily kohdistuu, eikä muulle henkilölle. Salassapitovelvollisuus koskee myös ilmoitusvelvollisen palveluksessa olevaa sekä sitä, joka on saanut salassa pidettäviä tietoja tämän pykälän nojalla.

OHJE (kohdat 25–28)

- (25) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen menettelytapojen tulee sisältää menettelytavat liittyen epäilyttävistä liiketoimista tehtyjä

⁴⁶ Rahanpesun selvittelykeskuksen sähköinen sovellus GoAML löytyy osoitteesta <https://ilmoitus.rahanpesu.fi/Home>

ilmoituksia koskevien tietojen ja asiakirjojen säilyttämiseen sekä säilyttämisen tarpeellisuuden tarkistamiseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää velvoitteeseen, jonka mukaan tiedot ja asiakirjat on pidettävä erillään asiakasrekisteristä.

- (26) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden tarkoituksena on varmistaa se, etteivät epäilyttäviä liiketoimia koskevia tiedot paljastu sille, johon epäily kohdistuu tai muulle, ilmoitusvelvollisen ulkopuoliselle taholle.
- (27) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen menettelytapojen tulee sisältää menettelytavat epäilyttäviä liiketoimia koskevan salassapitovelvollisuuden noudattamiseksi mukaan lukien menettelyt koskien salassapitovelvollisuutta koskevien poikkeuksien soveltamiseksi.
- (28) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava varmistaa, että epäilyttäviä liiketoimia koskevat tiedot ovat organisaatiossa ainoastaan niiden tahojen saatavilla, joiden työtehtävät näin edellyttävät.

10 Asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttäminen ilmoitusvelvollisen puolesta ja tehtävien ulkoistaminen

10.1 Ero kolmannen osapuolen hyödyntämisen ja ulkoistamisen välillä

- (1) Rahanpesulain 3 luvun 7 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisen mahdollisuuksista käyttää asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttämiseksi niin sanottua kolmatta osapuolta.⁴⁷
- (2) Rahanpesulain 3 luvun 7 § 8 momentissa säädetään, että ilmoitusvelvollinen ei vapaudu tämän lain mukaisista vastuista sillä perusteella, että ilmoitusvelvollisen puolesta asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet on täyttänyt kolmas osapuoli.
- (3) Rahanpesulain 3 luvun 15 §:ssä säädetään, että mitä 3 luvussa on säädetty kolmannelta osapuolelta, ei sovelleta, jos ilmoitusvelvollinen on ulkoistanut asiakkaan tuntemista koskevan tehtävän tai käyttää edustajaa sopimussuhteen perusteella, ja ulkoistetun palvelun tarjoajaa tai edustajaa pidetään osana ilmoitusvelvollista.⁴⁸

OHJE (kohdat 4–7)

- (4) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 7 § vastaa vanhan rahanpesulain 11 §:ää eräin lisäyksiin.
- (5) Hallituksen esityksen⁴⁹ mukaan vanhan rahanpesulain 11 §:ssä säädettiin, että asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet voi ilmoitusvelvollisen puolesta tehdä kolmas osapuoli. Silloin kun asiakkaan tuntemista koskevat toimet on jo kertaalleen tätä lakia vastaavasti suoritettu, ilmoitusvelvollisen ei tiettyjen edellytysten täytyessä tarvitse suorittaa uudelleen asiakkaan tuntemista koskevia toimia. Pykälä ei koske ulkoistamis- tai asiamiessuhteita silloin kun ulkoistamispalvelun tarjoajan tai asiamiehen voidaan sopimussuhteen perusteella katsoa olevan osa ilmoitusvelvollista. Näin ollen rahanpesulaki ei sääntele sitä millaisille tahoille asiakkaan tuntemista koskevien toimien suorittaminen voidaan sopimussuhteen perusteella antaa.
- (6) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 7 §:ssä ei ole kyse ulkoistamis- tai asiamiessuhteesta eikä rahanpesulakiin sisälly vaatimuksia ulkoistamissuhteissa- tai asiamies-suhteissa noudatettavista menettelyistä.
- (7) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan se, mitä rahanpesulain 3 luvun 7 § 8 momentissa on todettu kolmannen osapuolen hyödyntämisestä, koskee myös ulkoistamista tai edustajan käyttöä eli valvottava ei voi sopimussuhtein vapautua vastuusta noudattaa rahanpesulaissa sille asetettuja velvoitteita.

10.2 Kolmannen osapuolen hyödyntäminen

- (8) Rahanpesulain 3 luvun 7 § 1 momentin mukaan asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet voi ilmoitusvelvollisen puolesta täyttää 1 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu muu ilmoitusvelvollinen, tai tätä vastaava toisessa ETA-valtiossa toimiluvan saanut tai rekisteröity toimija (*kolmas*

⁴⁷ Neljännen rahanpesudirektiivin 25 -28 artiklat.

⁴⁸ Neljännen rahanpesudirektiivin 29 artikla.

⁴⁹ HE 25/2008 vp, s. 48.

osapuoli), jos tätä koskevat tässä laissa säädettyä vastaavat asiakkaan tuntemista ja tietojen säilyttämisestä koskevat velvollisuudet ja niiden noudattamista valvotaan.

- (9) Rahanpesulain 3 luvun 7 § 2 momentin mukaan 1 momentissa säädetyn lisäksi asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet voi täyttää myös muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saanut tai rekisteröity ilmoitusvelvollista vastaava toimija, jos sitä koskevat tässä laissa säädettyä vastaavat asiakkaan tuntemista ja tietojen säilyttämisestä koskevat velvollisuudet, joiden noudattamista valvotaan. Lisäksi edellytetään, että ilmoitusvelvollista vastaava toimija on perustettu valtiossa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen järjestelmä ei muodosta komission arvion mukaan merkittävää riskiä EU:n sisämarkkinalle⁵⁰.
- (10) Rahanpesulain 3 luvun 7 § 3 momentin mukaan ilmoitusvelvollinen ei voi hyväksyä kolmanneksi osapuoleksi
- maksulaitosta, joka pääasiallisena maksupalveluna tarjoaa maksulaitoslaisissa tarkoitettua rahanvälitystä
  - maksulaitoslain 7 tai 7 a §:ssä tarkoitettua luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä eikä
  - valuutanvaihtoa harjoittavaa toimijaa⁵¹.
- (11) Rahanpesulain 3 luvun 7 §:n 4 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on varmistettava, että se ennen liiketoimen suorittamista saa kolmannelta osapuolelta rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentin 1–7 kohdassa tarkoitetut tiedot. Ilmoitusvelvollisen on lisäksi varmistettava, että kaikki asiakkaan tuntemista koskevat tiedot ovat ilmoitusvelvollisen saatavilla ja että kolmas osapuoli toimittaa ne ilmoitusvelvolliselle tämän pyynnöstä.
- (12) Rahanpesulain 3 luvun 7 §:n 7 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen tulee rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla jatkuvasti seurata asiakassuhdetta, jossa asiakkaan tuntemista koskevia velvollisuuksia on suorittanut kolmas osapuoli.
- (13) Rahanpesulain 3 luvun 7 § 8 momentin mukaan ilmoitusvelvollinen ei vapaudu rahanpesulain mukaisista vastuista sillä perusteella, että ilmoitusvelvollisen puolesta asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet on täyttänyt kolmas osapuoli.

OHJE (kohdat 14–21)

- (14) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan, mikäli valvottava aikoo hyödyntää kolmatta osapuolta asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttämiseksi, rahanpesulain 2 luvun 3 § 2 momentissa tarkoitettujen menettelytapojen tulee sisältää menettelytavat rahanpesulain 3 luvun 7 §:ssä säädettyjen velvoitteiden noudattamiseksi. Menettelytavoissa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että rahanpesulain 3 luvun 7 § 4 momentin tietojen toimittamista koskevat vaatimukset täyttyvät.
- (15) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottava voi rahanpesulain 3 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetulla tavalla hyödyntää kolmatta osapuolta vain tilanteissa, jossa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on kolmannen osapuolen asiakas ja on tai tulee olemaan myös valvottavan asiakas, ja kun kolmas osapuoli on jo suorittanut asiakkaan tuntemista koskevia toimenpiteitä

⁵⁰ Komission asetuksen (2016/1675) mukainen luettelo kolmansista maista, joiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmissä olevat strategiset puutteet muodostavat merkittävän uhan unionin rahoitusjärjestelmälle ('suuririskiset kolmannet maat').

⁵¹ Valuutanvaihtotoimintaa harjoittavalla tarkoitetaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteriin rekisteröityjä valuutanvaihtajia.

suhteessa asiakkaaseen. Valvottava voi siten käyttää uudelleen tietoja, jotka kolmas osapuoli on jo asiakkaasta hankkinut.

- (16) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua kolmannen osapuolen ei tarvitse olla saman tyyppinen toimija kuin valvottava itse on. Esimerkiksi luottolaitos voi hyödyntää sijoituspalvelujen tarjoajalta saatuja tietoja asiakkaan tuntemiseksi.
- (17) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitetuilla asiakkaan tuntemista koskevilla velvollisuuksilla, jotka ilmoitusvelvollisen puolesta voi täyttää säännöksen mukainen kolmas osapuoli, tarkoitetaan ainoastaan:
- rahanpesulain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettua asiakkaan tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista
  - rahanpesulain 3 luvun 6 §:ssä tarkoitettua tosiasiallisen edunsaajan tunnistamista ja tämän henkilöllisyyden todentamista
  - rahanpesulain 3 luvun 4 § 1 momentissa tarkoitettuja tietoja asiakkaan ja tämän tosiasiallisen edunsaajan toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteista palvelun tai tuotteen käyttämiselle.⁵²
- (18) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan rahanpesulain 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu asiakassuhteen riskiperusteinen arviointi ei kuulu niiden rahanpesulain 3 luvun 7 §:n tarkoittamien asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien piiriin, jotka valvottavan sijaan voi suorittaa kolmas osapuoli.
- (19) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee noudattaa sen omia rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja menettelytapoja asiakkaan tuntemiseksi myös silloin, kun se käyttää rahanpesulain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitettua kolmatta osapuolta. Näin ollen valvottavan tulee esimerkiksi itse hankkia lisätietoja asiakkaasta ja tämän toiminnasta, mikäli kolmannelta osapuolelta saatavat tiedot eivät täytä niitä vaatimuksia, jotka valvottava on menettelytavoissaan asettanut rahanpesulain 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettua tehostetun tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi.
- (20) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee arvioidessaan rahanpesulain 3 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentin vaatimusten täyttymistä hankkia riittävästi tietoa kolmannelta osapuolelta sen arvioimiseksi, täyttääkö kolmas osapuoli asiakkaan tuntemisen menettelyjä ja tietojen säilyttämistä koskevat vaatimukset.
- (21) Finanssivalvonta suosittaa, että mikäli valvottava toistuvasti käyttää kolmatta osapuolta asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi, valvottava suorittaa säännöllisesti tarkastuksia kolmannen osapuolen asiakkaista keräämien tietojen riittävyden varmistamiseksi. Lisäksi valvottavan tulisi säännöllisesti tarkistaa, että tiedot ovat sen pyynnöstä saatavilla.

10.3 Suuririskiseen kolmanteen maahan sijoittautuneen kolmannen osapuolen käyttö konsernissa tai muussa taloudellisessa yhteenliittymässä

- (22) Rahanpesulain 3 luvun 7 §:n 5 momentissa säädetään niistä edellytyksistä, joiden täytyessä ilmoitusvelvollinen voi käyttää kolmantena osapuolena myös sellaista toista ilmoitusvelvollista, joka on sijoittautunut 3 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuun suuririskiseen kolmanteen maahan⁵³.

⁵² Neljännen rahanpesudirektiivin 13 ja 25 artiklat.

⁵³ Neljännen rahanpesudirektiivin 26 artiklan 2 kohta.

Suuririskiseen kolmanteen maahan sijoittautuneen kolmannen osapuolen käyttäminen edellyttää aina Finanssivalvonnan hyväksyntää.

- (23) Rahanpesulain 3 luvun 7 §:n 5 momentin mukaan valvontaviranomainen voi katsoa, että tässä pykälässä säädetyt kolmatta osapuolta koskevat edellytykset täyttyvät, jos:
- 1) ilmoitusvelvollinen saa tiedot kolmannelta osapuolelta, joka kuuluu ilmoitusvelvollisen kanssa samaan konserniin tai muuhun taloudelliseen yhteenliittymään;
  - 2) konsernissa tai muussa taloudellisessa yhteenliittymässä noudatetaan tämän lain säännöksiä vastaavia konsernin tai yhteenliittymän sisäisiä yhteisiä menettelyjä, jotka koskevat asiakkaan tuntemisvelvollisuutta, asiakastietojen säilyttämistä ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja paljastamista;
  - 3) konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän emoyhtiön kotivaltion valvontaviranomainen valvoo 2 kohdan noudattamista; sekä
  - 4) konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja paljastamista koskevissa menettelytavoissa on asianmukaisesti otettu huomioon korkean rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin valtioihin liittyvä riskienhallinta ja riskien vähentäminen.
- (24) Finanssivalvonnan oikeus antaa tarkempia määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä asiakkaista valvottavan toiminnalle aiheutuvien riskien hallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin: MLL 39 §:n 4 momentti, LLL 15 luvun 18 §:n 4 momentti, laki virtuaalivaluutan tarjoajista 13 §:n 4 momentti, SipaL 12 luvun 3 §:n 4 momentti, AIFML 12 luvun 10 §, VYL 6 luvun 21 §:n 4 kohta, SRL 26 luvun 15 § 4 momentti sekä arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 13 §.
- (25) Määräyksessä 26 valvottavalla tarkoitetaan edellä kohdassa 24 tarkoitettujen määräyksienantovaltuuksien piiriin kuuluvien valvottavia.

MÄÄRÄYS (kohta 26)

- (26) Valvottavan tulee hakea hyväksyntä Finanssivalvonnalta ennen kuin se alkaa hyödyntämään suuririskiseen kolmanteen maahan sijoittautunutta kolmatta osapuolta asiakkaan tuntemista koskevien velvoitteiden täyttämiseksi. Hakemuksen tulee sisältää valvottavan selvitys rahanpesulain 3 luvun 7 §:n 5 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä.

OHJE (kohdat 27–28)

- (27) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan myös konsernin tai taloudellisen yhteenliittymän sisällä rahanpesulain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitetuilla asiakkaan tuntemista koskevilla velvollisuuksilla, jotka voi ilmoitusvelvollisen puolesta täyttää säännöksen mukainen kolmas osapuoli, tarkoitetaan ainoastaan:
- rahanpesulain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettua asiakkaan tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista
  - rahanpesulain 3 luvun 6 §:ssä tarkoitettua tosiasiallisen edunsaajan tunnistamista ja tämän henkilöllisyyden todentamista

- rahanpesulain 3 luvun 4 § 1 momentissa tarkoitettuja tietoja asiakkaan ja tämän tosiasiallisen edunsaajan toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteista palvelun tai tuotteen käyttämiselle.⁵⁴

(28) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan myös konsernin tai taloudellisen yhteenliittymän sisällä rahanpesulain 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu asiakassuhteen riskiperusteinen arviointi ei kuulu niiden rahanpesulain 3 luvun 7 §:n tarkoittamien asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien piiriin, jotka valvottavan sijaan voi suorittaa kolmas osapuoli.

10.4 Ulkoistaminen sopimussuhteen perusteella

OHJE (kohdat 29–32)

- (29) EBA on antanut Ulkoistamista koskevat ohjeet (EBA/GL/2019/02) luottolaitoksille, maksulaitoksille sekä sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoille.
- (30) Finanssivalvonta on antanut määräykset ja ohjeet 1/2012 Ulkoistaminen rahoitussektoriin kuuluvissa valvottavissa.⁵⁵
- (31) Finanssivalvonnan tulkinnan mukaan valvottavan tulee rahanpesulain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetussa riskiarviossa arvioida ulkoistamiseen ja asiamiehen käyttöön liittyviä riskejä ja riskienhallintakeinoja sekä ottaa ulkoistaminen tai asiamiehen käyttö huomioon myös laatiessaan rahanpesulain 2 luvun 3 § 2 momentissa tarkoitettuja toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontaa, mikäli valvottava aikoo ulkoistaa rahanpesulain velvoitteiden noudattamiseen liittyviä tehtäviä tai käyttää asiamiestä velvoitteiden täyttämiseksi.
- (32) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava ei ulkoista seuraavia rahanpesulain noudattamiseen liittyviä tehtäviään konsernin tai yhteenliittymän ulkopuolelle:
- rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvonnan järjestäminen ja niiden rahanpesulain 2 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu hyväksyminen
  - rahanpesulain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen riskiperusteisessa arvioinnissa noudatettavien periaatteiden, mukaan lukien riskinhallintaa koskevat mallimenetelmät, luominen sekä hyväksyminen
  - rahanpesulain 3 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun jatkuvaan seurantaan sekä 3 momentin selonottovelvollisuuteen liittyvien menettelyjen laatiminen ja hyväksyminen
  - rahanpesulain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen epäilyttävien liiketoimien tunnistamista ja ilmoittamista koskevien menettelyjen laatiminen ja hyväksyminen

⁵⁴ Neljännen rahanpesudirektiivin 13 ja 25 artiklat.

⁵⁵ Finanssivalvonnan ulkoistamista koskevat määräykset ja ohjeet ovat päivitettävänä ja viittaukset päivitetään uusien määräysten ja ohjeiden mukaiseksi, kun ne on julkaistu.

11 Raportointi Finanssivalvonnalle

- (1) Rahanpesulain 2 luvun 2 § 1 momentin 3 kohdan mukaan Finanssivalvonnan on valvojakohtaista riskiarviota laatiessaan otettava huomioon sen valvomaan toimialaa koskevat ilmoitusvelvollisten ja niiden asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit.
- (2) Rahanpesulain 2 luvun 2 § 2 momentin mukaan Finanssivalvonnan on myös valvonnan laajuutta ja toistuvuutta suunnitellessaan otettava huomioon rahanpesulain 2 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut toimialaa koskevat riskit.
- (3) Finanssivalvonnalla on rahanpesulain 7 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla oikeus saada sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat välttämättömiä rahanpesulaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi.
- (4) Rahanpesulain 9 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä valvomansa ilmoitusvelvollisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta ja toimittamistavasta Finanssivalvonnalle.

MÄÄRÄYS (kohdat 5–6)

- (5) Valvottavan on toimitettava Finanssivalvonnalle tiedot rahanpesun ja terrorismin riskien ja riskienhallintakeinojen arvioimiseksi kulloinkin voimassa olevan RA-tiedonkeruukehikon mukaisesti Jakelu-palvelun kautta saatavalla RA-lomakkeella.⁵⁶
- (6) Valvottavan tulee toimittaa kohdassa 5 tarkoitetut tiedot Finanssivalvonnalle vuosittain 28.2. mennessä.

OHJE (kohdat 7–8)

- (7) Finanssivalvonta suosittaa, että valvottava laatii selosteen näiden määräysten ja ohjeiden nojalla raportoitujen tietojen oikeellisuudesta. Seloste tulisi päivätä ja sekä raportin laatijan että tietojen oikeellisuuden varmentajan tulisi allekirjoittaa se. Valvottavan tulisi säilyttää allekirjoitettu seloste ja esittää se pyydettyä Finanssivalvonnalle. Valvottavan tulisi laatia seloste ensimmäisen ilmoituksen yhteydessä, ja päivittää sitä aina, kun sen kuvaamassa prosessissa tapahtuu muutoksia.
- (8) Finanssivalvonta suosittaa, että edellä kohdassa 7 mainitun selosteen laatimisessa noudatetaan Finanssivalvonnan verkkopalvelusta (www.finanssivalvonta.fi) Raportointi-osiosta saatavilla olevaa ohjeistusta.

⁵⁶ Rahoitussektorin ja vakuutussektorin tiedonkeruukartta saatavilla Finanssivalvonnan verkkopalvelussa (www.finanssivalvonta.fi) Raportointi-osiosta.

12 Kumotut määräykset ja ohjeet

Näillä määräyksillä ja ohjeilla on kumottu seuraavat Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet sekä kannanotot:

- Standardi 2.4 Asiakkaan tunteminen - rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen
- Finanssivalvonnan kannanotto asiakkaan tuntemistiedoista ja pankkien menettelytavoista (3/2016).
- Finanssivalvonnan kannanotto yksinkertaistetusta menettelystä asiakkaan tuntemiseksi tie-
kuntien ja yhteisiä vesialueita hallinnoivien osakaskuntien osalta (27/2020)